

Kirken *i* dag

TEMA | Diakoni

Diakoni, menneskesyn og håb. Se side 10

Sådan kommer I i gang med diakoni i sognet. Se side 16

4

14

18

TEMA | Diakoni

Indhold

- 3 **Kirken med de åbne døre**
af Henrik Bundgaard Nielsen
- 4 **Diakoni – kirkens omsorgstjeneste**
af Johannes Nissen
- 8 **Systemet og livsverdenen**
af Jørn Henrik Petersen
- 10 **Diakoni, menneskesyn og håb**
af Bjarne Lenau Henriksen
- 12 **Sådan kommer I i gang med diakoni i sognet - Fra vision til realisering**
af Kirsten R. Laursen
- 14 **Kirke Care – kirker sammen på gaden i byernes natteliv**
af Thyge Enevoldsen
- 16 **Diakonalt nærvær**
af Hanne Hummelshøj
- 18 **Diakoni på kirkegården**
af Eva Christoffersen
- 20 **Nærvær og følgeskab til det sidste**
af Annette C. Langdahl
- 21 **Exit til livet**
af Inger Dahl
- 22 **Tværkulturelt arbejde for flygtninge og indvandrere**
af Anders Graversen
- 23 **Familienetværk på Lolland og Falster**
af Mei Petersen
- 24 **Menighedspleje i Aalborg-provstier**
af Birgitte Viftrup Mortensen
- 25 **"Fontænen" i Randers**
af Steen Uhre
- 26 **De udsattes tjenere**
af Morten Aagaard
- 28 **Når diakoni også er et fag**
af Conny Hjelm
- 30 **Links og litteratur om diakoni**
- 31 **Nyt fra Kirkefondet**

Nr. 2 | juni 2015

Kirken i dag

Nr. 2 | juni 2015

14. årgang

ISSN 1601-8230

Udgiver: Kirkefondet, Peter Bangs Vej 1,
2000 Frederiksberg
Tlf. 33 73 00 33
E-mail: kirkefondet@kirkefondet.dk
www.kirkefondet.dk

Formand: Erik Møllerup
Generalsekretær: Henrik Bundgaard Nielsen

Kirken i dag redigeres af:
Charlotte Lydholm

Temagrube bag nr. 2 | 2015:

Hanne Hummelshøj, Conny Hjelm,
Kirsten Laursen, Vibeke Lind, Henrik
Bundgaard Nielsen og Charlotte
Lydholm

Layout og produktion:

Jørn Thomsen Elbo A/S, Kolding

Årsabonnement for 2015: Kr. 240,-

Enkeltnumre: Kr. 70,-

Abonnement kan bestilles ved
henvendelse til Kirkefondet

Forsidebillede:

Foto: Vibeke Lind

Henrik Bundgaard Nielsen

generalsekretær i Kirkefondet

Kirken med de åbne døre

De lukkede kirkedøre

Da jeg for en del år siden var på ferie i Amsterdam, bestemte vi os for, at vi ville opleve en hollandsk gudstjeneste, selvom vi godt var klar over, at vi nok ikke ville forstå meget af det, der blev sagt. Vi fandt i allersidste øjeblik en kirke inde midt i centrum og nåede ind i den kort før kl. 10 søndag formiddag. Mens vi lige stod lidt og kiggede os omkring, inden vi gik ind i selve kirkerummet, oplevede vi til vores store overraskelse, at kirketjeneren (eller hvad han nu kaldes i en reformert sammenhæng) gik hen og låste kirkedøren. Jeg var nok godt klar over hvorfor, for udenfor på gaden var der masser af turister. Desuden lå kirken i et kvarter, hvor der kunne være mange, som godt kunne have lyst til bare at sætte sig ind i kirke for at få lidt ly for vejr og vind. Men symbolikken slog mig: Nu skal der i al uforstyrret-hed være gudstjeneste for det "lukke-selskab"!

Knap så voldsomt bliver der dog ikke skærmet af mod verden udenfor i de hjemlige kirker. Men alligevel – for hvis man har den vane, at kirkedøren står åben, når folk ankommer til guds-

tjeneste, så sørger kirketjener eller graver vel altid for at lukke kirkedøren, når bedeslagene har lydt, og organisten går i gang med præludiet!

De åbne kirkedøre

Da jeg sidste år var i Indien for sammen med en gruppe fra Danmission for at fejre Arcotkirkens 150 års jubilæum oplevede jeg en gudstjeneste med åbne døre. Jeg var blevet bedt om at prædike i en lokal kirke, og her foregik hele gudstjenesten for åbne vinduer og åbne kirkedøre. Det har selvfølgelig en klimatisk forklaring i forhold til de lukkede kirkedøre hjemme i kolde Danmark. Men der var også en praktisk grund til de åbne kirkedøre i Indien, for så kunne menigheden i løbet af gudstjeneste sive uforstyrret ind og finde en plads inde i kirken, sådan at vi efter 1½-2 timers gudstjeneste endte med at være en fyldt kirke. Det giver selvfølgelig sine udfordringer med de åbne døre – f.eks. når et hinduistisk optog går forbi udenfor med musik og sang. Til gengæld kan

lokalområdet jo også lægge øre til det kristne vidnesbyrd, når salmesangen flyder ud af vinduer og døre. Men ikke mindst så er symbolikken stærk med de åbne kirkedøre. For det sender et signal om åbenhed og imødekommethed og om parathed til at drage ud i verden med det kristne budskab i ord og handling.

De åbne kirkedøre kan altid minde kirken om, at den har en vigtig opgave ved at være kirke for dem, som af alle andre betragtes som værende udenfor.

Kirke på kanten

En kirke, som er sig sit ansvar bevidst om at være en diakonal kirke, må nødvendigvis være en kirke med åbne døre. For i en kirke eller menighed, som ser diakoni som en central del af dens virke, må medlemmerne af menigheden være parate til at gå ud af de åbne kirkedøre og besøge det medlemmenneske, som har brug for vores hjælp. Men kirkedøren skal også – i overført betydning – stå åben for den modsatte bevægelse, hvor enhver, der ønsker det og har brug for det, kan finde vej ind i kirkens fællesskab for der at møde omsorg, nærvær og kærlighed.

De åbne kirkedøre kan altid minde kirken om, at den har en vigtig opgave ved at være kirke for dem, som af alle andre betragtes som værende udenfor. Det er en udfordring for kirken altid at forsøge at være kirken på kanten – kirken for de marginaliserede. For på den måde kan den følge i Jesu fodspor, idet det jo netop også var der, han havde sit virke og samlede sin skare af disciple – blandt de marginaliserede og ude "på kanten". ■

Foto: Vibeke Lind

Johannes Nissen
universitetslektor og cand.theol.

Diakoni – kirkenes omsorgstjeneste

I de seneste årtier er der kommet større fokus på diakoniens rolle. Det viser sig bl.a. ved oprettelsen af diakoniudvalg i en række menigheder, et stigende antal kirke- og kulturmedarbejdere – ofte med diakonale opgaver – og ansættelsen af adskillige diakonipræster.

I en kirkeministeriel betænkning fra 2006 understreges det, at kirken har fire centrale opgaver: gudstjeneste, undervisning, diakoni og mission. Pointen er, at hver af disse opgaver skal forstås som en bestemmelse af kirkens væsen.

Hvad er diakoni?

Et grundlæggende spørgsmål er, hvordan diakoni skal defineres. I Ny Testa-

de kristnes omsorg for nødlidende. Opgaven er at formidle håb til mennesker i en håbløs situation. Diakoniens begrundelse og drivkraft ligger i håbet om Gudsriget, som i Jesu forkyndelse ikke kun er fremtid, men allerede nutid. Guds rige er dér, hvor vi måske mindst af alt venter det: hos børnene, de fattige, de svage og udstødte.

Den klassiske forståelse af diakoni som omsorg for de nødlidende er i de senere år blevet kritiseret for at være for ensidig og snæver. Det hævdes, at diakoniordene i Ny Testamente har en videre betydning end social omsorg. Grundbetydningen er ikke ”tjener”, men snarere ”formidler” eller ”den der går i mellem”. I den nye forståelse er der en snæver sammenhæng

mellem mission og diakoni. Det drejer sig om kirkens og kristnes sendelse og tjeneste blandt mennesker. Det nytestamentlige ord ”diakonia” betegner det at være sendt af Gud med en opgave eller et mandat til at gøre noget

for andre mennesker i Guds sted (jf. M. Mogensen & H. Raun Iversen: ”Pejlemærker for fremtidens kirke”, i ”Kirken i dag” nr. 1, marts 2015, 28).

Den traditionelle og den nye forståelse er ikke et enten-eller, men snarere et både-og. Det brede sendelsesperspektiv og det konkrete omsorgsperspektiv udelukker ikke hinanden. I bogen ”Diakoni og menneskesyn” fra 2008 har jeg sammenholdt de to sider ved at bestemme diakoni som ”sendelse fra Gud til mennesker i nød”. Således understreges på den ene side diakoniens rødder i den guddommelige sendelse og på den anden side, at diakonien altid må være målrettet. I bogen gives følgende definition:

”Diakoni er den kristne menigheds tjeneste, der er rettet mod at hjælpe mennesker, både når livet rammes af ondskab, lidelse og nød (karitativ diakoni, barmhjertighed) og når livet bør værnes, så ondskab, lidelse og nød afvæbnes (profetisk diakon, retfærdighed). Kristen diakoni udøves i to retninger – indadtil i menigheden som forskellige former for omsorg og ud fra menigheden som genoprettende og forebyggende indsats” (s. 38).

”Er mennesket værdifuldt, fordi det er til, eller er det værdifuldt, fordi det gør nytte? For den kristne er der ikke tvivl om svaret. Mennesket har en fundamental værdi, som er uafhængig af, hvad det kan præstere.”

mente bruges ordet ca. 100 gange, enten som navneord om selve begrebet, som udsagnsord om funktionen eller som navneord om den, der udøver diakoni. Traditionelt forstås diakoni i Ny Testamente som udtryk for

Foto: Vibeke Lind

Nogenlunde samtidig med bogen fremlagde Den norske kirke sin nye diakoniplan med flg. definition:

”Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og kommer til udtryk gennem nestekjærlighed, inkluderende fællesskab, vern om skaperverket og kamp for retfærdighed”.

Denne definition må ses i lyset af en ældre definition, som stammer fra 1988 (let revideret i 1997): ”Med diakoni forstås kirkens medmenneskelige omsorg og fællesskabsopbyggede arbejde og den tjeneste som i særlig grad er rettet mod mennesker i nød”.

Mens den ældre definition kan læses således, at det er vi (de stærke givere), som skal tage os af dem, der er i nød (modtagerne), lægger den nye forståelse vægt på, at diakoni ikke bygger på, at nogle er givere, mens andre er modtagere. Tværtimod er vi alle ligeværdige. Det er endvidere karakteristisk, at gensidighed og delta-

gelse må være et kendetegn ved de diakonale fællesskaber, der skal inkludere alle. Det er et fællesskab, hvor alle bliver opfattet som søskende og medarbejdere.

Den norske kirkes nye definition fremhæver også ”kampen”. Diakoni må ikke begrænses til karitativ diakoni, til barmhjertighed og filantropi. Ganske vist har denne filantropiske forståelse dybe historiske rødder, men svagheden er, at diakonien kun får en individualiseret form. Ofte har diakonien været lavmælt og præget af det nære, personlige møde med et menneske. Imidlertid insisterer den profetiske diakoni på, at diakoniens folk må være talspersoner, advokater for fattige og udsatte.

Diakoni og mission

Her gives nogle få uddybende bemærkninger til forholdet mellem diakoni og mission. Når det drejer sig om definitionen af diakoni i relation til andre centrale begreber (f.eks. næstekærlighed, almen social omsorg og

sjælesorg) vil jeg henvise til bogen ”Diakoni og menneskesyn”, kap. 1.

Som nævnt er diakoni og mission i den nye forståelse tæt forbundne begreber. ”Mission som sendelse (apostolat) er udtryk for, at sendelsen gælder alle folkeslag (jf. missionsbefalingen i Matt. 28), og diakoni som social omsorgstjeneste er udtryk for, at sendelsen gælder hele mennesket med krop og sjæl, jf. domsscenen i Matt 25.” (H. Raun Iversen, ”Sendt af Gud med opdrag for Guds Rige i verden”, i O. Davidsen m.fl. ”Bibel, formidling og dialog”, 2006, 163-186, 176).

På et punkt er der dog en vigtig forskel mellem de to begreber. Mens mission sigter mod at vinde tilhængerne til den kristne tro, er det ikke tilfældet med diakoni. Der vil dog altid være en risiko for, at et hjælpearbejde kan bruges som en slags ”lokkemad”. På den ene side er der en fare for, at man ”kirkeliggør” diakonien i den forstand, at diakoni opfattes som mid-

Fortsættes næste side ►

del til at evangelisere eller få flere til at komme i kirke. I så fald bliver diakoni til en form for markedsføring eller ligefrem manipulation. På den anden side er der også en fare for, at diakonien udvikler sig til et særligt arbejdsområde for dertil ansatte personer. Men diakoni er en grundholdning for alle kristne, ikke et særligt

Skal diakonien blomstre i de danske menigheder, må mange af dem arbejde hen imod en mere inkluderende holdning.

arbejdsområde. Ligesom forkyndelsen er den en selvfølgelig og bærende del af kirkens bekendelse.

Det, som gør et arbejde diakonalt, er sammenknytningen af tjeneste og vidnesbyrd. Diakoni er kærlighedens vidnesbyrd. Således forstået er den også missionerende.

Diakoni "for" menigheden eller menighedens egen diakoni

I den ældste kirke var diakonien først og fremmest menighedsdiakoni. Men den historiske udvikling førte efterhånden til, at det diakonale ansvar primært blev varetaget af særligt interesserede grupper af kristne. Det er det billede, som blev toneangivende i 1800-tallet, hvor der opstod en række diakonale bevægelser og institutioner.

Imidlertid må det grundlæggende synspunkt være, at diakoni sker i og gennem menigheden, og at den særlige diakoni i organisationer og institutioner kun kan lykkes, hvis den lokale sognemenighed er en diakonal menighed. Den særlige diakoni er med andre ord begrundet i alle troendes almene diakoni, i det almindelige præstedømme.

Hvis ikke man har blik for den diakonale menighed som grundlaget for al diakoni, bliver organisationsdiakonien til en erstatning. Den uheldige konsekvens er da, at diakonien bliver uddelegeret til organisationerne på samme måde som evangeliet bliver overdraget til præsterne og teologien

til universitetslærerne. På den måde bliver menighederne fattige og syge. For når de professionelle kommer, overtager de arbejdet, og jo flere diakonale heltidsmedarbejdere der er, desto mere passivt bliver lægfolket. Menighederne reduceres til at være passive objekter for diakonien i stedet for at være dens aktive subjekter. Vi får en diakoni "for" menigheden, men ikke menighedernes egen diakoni.

Menighedsdiakonien har to hovedopgaver: Den første er besøget, dvs. villigheden til at gå ud og være nær det nødstedte menneske. Den anden opgave er gæstfriheden, som betyder en tilsvarende åbenhed til at tage imod næsten og lukke ham eller hende ind i det vigtigste af alle fællesskaber: bordfællesskabet.

Menneskesynet

Menneskesynet spiller en central rolle i diakonien. Opgaven er at møde udsatte og sårbare mennesker der, hvor de er. Møde dem i øjenhøjde med et åbent sind – på samme måde, som Jesus selv gjorde. Jesus grundlagde et nyt fællesskab ved at acceptere folk, som de var – uden på forhånd at ville lave dem om. Denne holdning er en vigtig forudsætning for al diakoni.

Det er kristendommens påstand, at hvert menneske er skabt i Guds billede. Det grundlæggende spørgsmål er, om mennesket som skabt i Guds billede har fundamental og iboende eller blot funktionel og instrumentel værdi. Hvis man går ud fra, at menneskeværdet er fundamentalt, betyder det, at mennesket har værdi i kraft af, at det er til. Går man derimod ud fra, at menneskeværdet er et resultat af, hvad man gør, vil graden af funktionsdygtighed være afgørende for, om man har menneskeværd. Med andre ord: Er mennesket værdifuldt, fordi det er til, eller er det værdifuldt, fordi det gør nytte? For den kristne er der ikke tvivl om svaret. Mennesket har en fundamental værdi, som er uafhængig af, hvad det kan præstere.

Dette menneskesyn er i de senere år kommet under pres. Tidens fokus på færdigheder, effektivitet og hurtighed betyder, at mange mennesker lades i stikken. Det kan illustreres med nogle få eksempler.

Det første eksempel er udviklingshæmmede personer. Disse menneskers eksistens sætter spørgsmålstegn ved det menneskebillede, der ensidigt lægger vægt på fuldkommenhed, styrke og uafhængighed. Diakonien må stå vagt om den tanke, at ethvert menneske er uerstatteligt. Det er derfor nødvendigt at protestere, når vi møder den holdning, at det ikke kan betale sig at investere i dem.

Et andet eksempel er alderssvækkede og demente personer. Vi lever i dag i højere grad end nogensinde i en "hyperkognitiv" kultur. Det skaber store vanskeligheder for demente, som mangler netop det, samfundet lægger vægt på: Erindring, fornuft og evne til at være produktive og bidragende medlemmer af samfundet. Men graden af funktionsdygtighed kan ikke være det afgørende. Et gammelt og svækket menneske er ikke mindreværdigt. Ikke desto mindre føler ældre og demente ofte et tab af menneskeværd, og udfordringen er, hvordan vi rent praktisk kan give dem en følelse af, at de også har betydning – som dem de er.

Et tredje eksempel er arbejdsløse og socialt udstødte. Mennesket er altid mere end sin præstation. Denne tankegang må virke forstyrrende i ethvert samfund, der betoner, at mennesket "er", hvad det "producerer". Men i den bibelske tradition er mennesket "Guds menneske", før det er en "arbejdskraft" og helt uafhængigt af, om det er en arbejdskraft eller ej. Det er Gud – og ikke arbejdet – der giver mennesket værdi. En genopdagelse af dette perspektiv vil få vidtrækkende konsekvenser for vores forståelse af arbejdet i det moderne samfund.

Kirken som inkluderende fællesskab

I lighed med samfundet som helhed må kirken være et åbent og inkluderende fællesskab. Opgaven er at "tage imod hinanden, ligesom Kristus har

"Det er Gud – og ikke arbejdet – der giver mennesket værdi. En genopdagelse af dette perspektiv vil få vidtrækkende konsekvenser for vores forståelse af arbejdet i det moderne samfund."

taget imod jer til Guds ære" (Rom 15,7). Men hvordan ser det ud i praksis? Er den lokale menighed et inkluderende fællesskab med plads til mennesker af alle slags? Giver menigheden plads for det andet menneske i dets anderledeshed? Oprettelsen af kirkelige væresteder, sognets dagligstuer mv. er forsøg på at skabe åbne fællesskaber med plads til alle.

Samværsformen må være kendetegnet ved følgende indsigt: "I vore kirker skelner vi aldrig mellem stærke og svage i vort hverdagsfællesskab. Somme tider yder man og til andre tider nyder man. I en tango er der én til at føre og én til at blive ført, men det er for os ikke væsentligt, hvem der gør hvad i menighedens fællesskab" (fra interview i "Kirken af levende sten", Samvirkende Menighedsplejer 2013, 13). Skal diakonien blomstre i de danske menigheder, må mange af dem arbejde hen imod en mere inkluderende holdning.

Myndiggørende diakoni

Ethvert diakonalt og socialt arbejde står over for et dilemma. En hjælper, der vil myndiggøre dem, der søger hjælp, kommer let til at virke bedrevidende over for dem. På den måde trues hjælpearbejdet af formynderiet. Den hjælpende indsats risikerer at begrænse det andet menneskes personlige selvstændighed.

Det nævnte dilemma rejser spørgsmålet om forståelsen af begrebet "empowerment", et ord der dækker over mange betydninger, men som ikke mindst understreger, at den svage part – den hjælpsøgende – må have "ejerskab" til sit eget liv og dets beslutninger. Han eller hun skal ud af den usunde afhængighed af hjælperne. Den myndiggørende diakoni må have sit mål at oprejse, inkludere og gøre myndig.

Traditionelt forbindes diakoni med tanken om, at vi skal gøre noget for andre. Vi skal gøre mere for de margi-

naliserede, fattige, handicappede etc. Men der er en anden forståelse, som har sine rødder i selve evangeliet; det er en forståelse, som ikke i første omgang involverer handling (Hvad skal jeg gøre?), men en livsstil (Hvem er vi?). I stedet for at regne med en modsætning mellem to grupper: Vi (de "normale") og "de andre" (som har problemer, som vi må tage os af) er det en tænkning, der forudsætter den indbyrdes solidaritet mellem alle parter.

I sidste instans er vi alle både givere og modtagere. "Empowerment" er ikke blot et spørgsmål om, at "vi" myndiggør "de andre", Men det er i nok så høj grad et spørgsmål om villigheden til at dele vor magt, vore ressourcer og erkende, at hver eneste af os har noget at give – selv den, der tilsyneladende har de færreste ressourcer. ■

Jørn Henrik Petersen

professor på Center for Velfærdsstatsforskning
på Syddansk Universitet

Systemet og livsverdenen

Vi er på vej fra velfærdsstaten mod konkurrencestaten. Men hvad betyder det for folkekirken diakonale arbejde?

Livsverdenen

Livsverdenen er den fælles forståelse og de fælles værdier, der udvikler sig, hvor mennesker mødes "ansigt-til-ansigt". Livsverdenen bærer de forudsætninger, vi gør om os selv som mennesker og om de værdier, der skal holde os sammen som samfund. Livsverdenen handler om, hvad vi tror, hvad vi inspireres af, hvad vi ønsker, hvad der chokerer os, hvad vi er villige til at ofre med hvilke formål for øje osv. Livsverdenen er noget selvfølgeligt. Den tages for givet.

Til vores livsverden hører, at vi ser os selv som afhængige af hinanden. Det giver os magt i forhold til hinanden; men magten krydses af næstekærligheden. Den har det bare svært, fordi vi, som Luther sagde, er "indkrogede i os selv" – selvberoende og selvrådige. Vi sælger gerne trepattede køer i Jesus' navn. Samtidig ved vi inderst inde godt, hvad vi skylder "den anden".

Velfærdsstaten som system

Det har vi så forenet ved at "binde os til masten" forstået på den måde, at vi i efterkrigstiden udviklede en velfærdsstat som et næstekærlighedens surrogat – et "system", der "tvang" os til at handle, "som om" vi elskede næsten. Nok var det en "tvang", men tvangen var legitim, fordi den gik hånd i hånd med livsverdenens fælles værdier.

På rejse mod konkurrencestaten - 10 teser

Dette system er under ændring. Vi er på rejse fra velfærdsstaten mod konkurrencestaten.

1. Velfærdsstaten ville udvikle det moralske fællesskabsmenneske båret af mådehold, generøsitet og arbejdsvilje. Konkurrencestaten udvikler det opportunistiske privatmenneske.
2. Velfærdsstaten ville solidarisere sig med "de afhængige". Konkurrencestaten solidariserer sig med de arbejdende og skattebetalende.
3. Velfærdsstaten ville se den enkelte som enestående og med værdi i sig selv. Konkurrencestaten ser den enkelte som et produktivt dyr.
4. Velfærdsstaten ville beskytte mod og kompensere for sociale risici. Konkurrencestaten vil mobilisere befolkningen og virksomhederne som aktører i den globale konkurrence.
5. Velfærdsstaten så på "de afhængige" med solidarisk medfølelse. Konkurrencestaten møder dem med vrede og fortørnelse.
6. Velfærdsstaten ville et samfund med "lige værdighed i borg og hytte". Konkurrencestaten disponerer for det "todelte samfund".
7. Velfærdsstaten ville danne den enkelte til at tage ansvar for "den anden".

den". Konkurrencestaten vil udvikle individuel ansvarlighed.

8. Velfærdsstaten byggede på rettigheder. Konkurrencestaten lader pligt gå forud for ret.
9. Velfærdsstaten ville danne den enkelte til et liv i fællesskab. Konkurrencestaten vil danne den enkelte til at reagere rationelt på tilskyndelser og sanktioner – danne til markedskonform adfærd.
10. Velfærdsstaten så fællesskabet knyttet til det deltagende demokrati. Konkurrencestaten knytter fællesskabet til arbejdsmarkedet.

Velfærdsstaten var som system næstekærlighedens surrogat. Den virkede "som om" og på trods. Den var rodfæstet i livsverdenens fælles værdier.

Konkurrencestaten er et økonomisk system med sigte på effektivitet, kalkulerbarhed, forudsigelighed og kontrol. Den bygger på det kvantificerbare. Alt skal måles, vejes, monitoreres, godkendes og sættes på kontrakt. Er livsverdenen ændret, så det nye menneskesyn har samme legitimitet i livsverdenen, som den klassiske velfærdsstat havde? Eller er det nye menneskesyn trukket ned over vore syndige hoveder af "tidsånden" – hvad det så end er for en fisk?

Folkekirken og konkurrencestaten

Denne diagnose rejser to spørgsmål til folkekirken. Det ene handler om, hvorvidt kirken skal være "jordens

Er det en kirke, der lægger al for stor vægt på "at høre" og al for ringe vægt på "at gøre"? Betonere vi i al for høj grad "ordets embede" på bekostning af "bordets embede", som det også hed dengang? Negligerer vi, som det dengang kaldtes "kærlighedens gerninger"?

Foto: Vibeke Lind

salt", og det andet drejer sig om diakoniens plads i det 21. århundrede.

Kan folkekirken være modkultur, når vi bevæger os mod et konkurrencebestemt samfund – eller skal den bare tage det ad notam? Kan folkekirken, som det lød i diakonidebatten i slutningen af 1800-tallet, være "samfundets salt", eller er folkekirken impotent? Er det en kirke, der lægger al for stor vægt på "at høre" og al for ringe vægt på "at gøre"? Betonere vi i al for høj grad "ordets embede" på bekostning af "bor-

blomst, og saa er Menigheden som det lunkne Vand, som Herren vil spy ud af sin Mund".

Har kirken et socialt ansvar?

Hvis problemet skal formuleres i dag, lyder det: Har kirken et socialt ansvar? Har menigheden et socialt ansvar? Har du og jeg et socialt ansvar?

Svaret er i mit perspektiv et ubetinget ja, og vi er nødt til at diskutere med hinanden, hvordan kirken skal bære det ansvar, både når det drejer sig om kirkens rolle som modkultur, og når det drejer sig om det konkrete fællesskab med dem, som samfundet placerer i sin kælder.

Tanken i 1800-tallets slutning var, at det, der måske ikke blev gjort, når ansvaret alene lå hos den enkelte, måske kunne løftes i menighedsregi – i fællesskab, og hvis opgaven oversteg den enkelte menigheds kræfter da i et fællesskab af menigheder og i sidste instans af kirken som institution.

Spørgsmålet er så, om det lange mellemrum fra slutningen af 1800-tallet til i dag har gjort tanken om "kærlighedens gerninger", "gerningsmission", "tjenesten ved bordene" og kirkens rolle som "samfundets salt" overflødig.

Har menigheden en opgave?

Igennem de mere end hundrede år, der

er gået, siden diakonien for alvor blev sat på kirkens dagsorden, har vi udviklet en velfærdsstat, der på mange måder kommer den enkelte nødlidende til hjælp; men den er, som antydning, i sig selv truet. Har udviklingen overflødiggjort tanken om menighedsplejen? Betaler vi os så rigeligt fra problemet ved med større eller mindre smil på læben at betale en passende høj skat? Er det nok, at menighedsrådet spytter i menighedsplejens bøsse? Måske endda suppleret med et lille bidrag fra de varierende kollektorer. Er det godt nok?

Vi står i en tid, hvor der fra offentlig side strammes op både her og hisset, og hvor der synes at være mange opgaver, der ikke bliver løst eller ikke bliver løst tilstrækkeligt godt. Har vi i en sådan tid en opgave – også i vores lokale menighed? Selvsagt skal vi tænke os om og handle på et fornuftigt grundlag – m.a.o. ikke slå større brød op, end at vi kan bære dem til ovnen og færdigbage dem. Hvis vi da overhovedet vil befatte os med spørgsmålet.

Har menigheden fx en opgave i forhold til dem, der føler sig alene i dagligdagen; dem, der må dø alene? Har menigheden en opgave, når det drejer sig om dem, der er kommet til landet og har det svært med sproget, kulturen osv. – svært ved at finde sig til rette? Har menigheden en opgave, når det handler om dem, der er ved at ryge ud over kanten? Har menigheden en reel rolle som fællesskab – eller er det bare pæne ord? Skal vi udvikle en handlingsdimension? Ikke kun høre – men også gøre? Er det en nødvendighed, hvis kirken også skal kunne komme i kontakt med dem, der savner, at kirkens pæne ord følges op af handling?

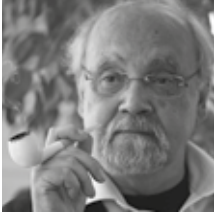
Det er spørgsmålet, om vi som menighed i fællesskab vil engagere os i noget af det, der bliver forsømt – altså: Har vi en opgave? Hvad er det for en opgave? Hvordan kan vi tænke os opgaven løst? Svaret vil variere fra sted til sted; men det er vigtigt, at vi befatter os med spørgsmålene – ellers bliver bekendelsen kun en tøjblomst, og så er menigheden som det lunkne vand, som Herren vil spy ud af sin mund – for også at slutte med Stein. ■

Det er spørgsmålet, om vi som menighed i fællesskab vil engagere os i noget af det, der bliver forsømt – altså: Har vi en opgave? Hvad er det for en opgave? Hvordan kan vi tænke os opgaven løst?

dets embede", som det også hed dengang? Negligerer vi, som det dengang kaldtes "kærlighedens gerninger"?

Harald Stein, der i 1889 blev biskop i Fyns Stift, satte det meget skarpt op:

Men værst af alle er Kirken dog bleven ramt, da de Fattiges Forsørgelse gled ud af dens Hænder; thi naar de Kristne ikke mere føle det som en Pligt at hjælpe de fattige og lidende Brødre og Søstre, saa er Kjærligheden uddød i Hjerterne, Bekjendelse kun en Tøj-

Bjarne Lenau Henriksen

fhv. sognepræst og chef for Kirkens Korshær.
Frivillig fængselspræst i Statsfængslet ved Horserød

Diakoni, menneskesyn

Jeg skal hver dag arbejde med min kristne forståelse af en række eksistentielle forhold, når jeg møder de indsatte i Horserød Statsfængsel. Skam, skyld, sorg og tab er fremtrædende: skammen over at være som man er, skylden over det man har gjort, sorgen over tabet af kærlighed, mening, håb og menneskelig identitet.

Der er masser af muligheder for menings- og udsigtsløst menneskeliv i et fængsel. De indsatte lever med mange illusioner. Nogle ligner håb. Men det er ofte en illusion. Det er diakoniens grundlæggende opgave: at møde det forslåede menneskeliv ud fra det kristne håb, som vedkender sig illusionerne, går ind i dem og anerkender dem som længsler, drømme og til sidst håb.

Derfor skal mit diakonale arbejde i fængslet kontinuerligt spændes op mod det kristne menneskesyn og den kristne skabelses- og forsoningsteologi med Guds barmhjertighed, nåde og tilgivelse som forståelsesnøgle. Det kristne menneskesyn er mit udgangspunkt: Jeg skal hele tiden holde fast i den kristne troskendsgerning, at ethvert menneske er sat i verden som følge af Guds bevidste skabervilje. Dets værdi står og falder udelukkende med, at det er skabt og elsket af Gud. Denne værdi er ikke til forhandling. Heller ikke i et fængsel.

Det kristne menneskesyn er ikke naivt og enfoldigt. Det ved, at ondska-

ben er virkelighed. Men den rokker ikke ved, at Gud har skabt verden, og at han står ved sit skaberværk med kærlighed. Det dokumenterer han ved at lade sin søn blive det menneske, som lever den guddommelige kærlighed ud til det alleryderste, dér hvor han bliver arresteret og indfanges af magthavernes strukturelle vold, som kan slå ihjel, som det passer den. Jesu død er forsoningens højdepunkt, hvor Gud solidariserer sig fuldstændigt med sine ufuldendte, fejlslagne og umulige skabninger.

Når jeg lukker mig ind i fængslet, er det med Kaj Munks ord (fra "Ved Babylons Floder", Danske Prædikener, 1941) i tankerne:

"At vidne om Gud betyder jo ikke noget dogmatisk; det er ikke begrænset til at holde Prædikener. At vidne om Gud det vil først og fremmest sige, at leve saadan, at Livet bliver dyrebart for andre og det gode i dem styrkes."

Den tro, der ikke søgte læ

Halfdan Rasmussen siger (i digtet "Mellem skygger" fra digtsamlingen "

Paa Knæ for Livet", 1948): "Giv mig den tro, der ikke søgte læ". Den 'bøn' tager jeg med mig ind i fængslet. Den har sporet mig ind på et trygt kærlighedsforhold til usikkerheden, åbenheden og uvishedens diakoni. Måske er det den diakoni, der bedst kan bære med på tabet, fortvivlelsen, håbløsheden og meningsløsheden, alt imens den læner sig op ad afmagtens hærdebrede ryg.

Diakoniens kristne menneskesyn er karakteriseret ved, at det går tæt på samtidig med, at det evner at se langt og dybt, når det stiller skarpt på menneskelivets gådefuldhed.

Det diakonale menneskesyn overhæler ikke virkeligheden eller lægger sig tæt omkring den med ultimative krav og normer, som fastholder det nødstedte menneske i et absolut univers af uimodsigelig og uigendrivelig sandhed. For diakonien er ikke en selsikker sandhedsindehaver, som møder mennesker med en smilende og imødekomende indbydelse: kom som du er, og bliv som os andre!

”Diakonien er ikke en selvsikker sandhedsindehaver, som møder mennesker med en smilende og imødekommende indbydelse: kom som du er, og bliv som os andre!”

og håb

Den type diakoni - som udtryk for menneskets individualistiske selvoptagethed - rummer altid en latent risiko for totalitær bedreven. Det er min erfaring efter snart et halvt århundredes arbejde blandt mennesker på livets yderste rand, at enhver form for diakoni, der er bedst til bedreven, bør mødes med skepsis.

Den diakoni, der ikke søger læ, tør bevæge sig igennem angsten med angsten i behold, den tør leve sig gennem håbløsheden med håbet i behold, og den tør vedkende sig livets uforståelige mangfoldighed. Dens tilgang til livet er undrende, spørgende, undersøgende, videbegærlig, men også nænsom og ydmyg. Det er den diakoni, der møder mennesket i øjenhøjde, også når det ligger ned. Den bliver hos mennesket, også selv om det ikke magter at rejse sig op. Muligheden for tab af liv, tab af mening, tab af kærlighed og tab af håb er livsvilkårene for den diakoni, der ikke søger læ.

Vor situations fuldstændige umulighed

Midt i al vores diakonale aktiviteter skal vi hele tiden mindes om, at Gud Fader lod sin søn gå i døden for at tage menneskelivet med ind i opstandelsens ustandselige liv. Her fortælles det,

at hvert eneste menneske har en suveræn værdi, som ingen kan tage fra det, men som mennesket heller ikke kan præstere sig frem til. I dagens samfund kan man præstere sig frem til at blive anerkendt som en værdifuld borger ved at være effektiv, dygtig, omstillings- og tilpasningsparat og have fast arbejde.

Men i kristen forstand kan mennesket ikke præstere sig frem til noget som helst, for det er på forhånd anerkendt som Guds elskede skabning. Højere kan det ikke nå. Man kan ikke stræbe efter denne identitet. Man kan ikke gøre sig fortjent til den. Til gengæld kan et menneske aldrig fratages den.

Det stiller krav til diakonien om at leve sit liv ud i forholdet til næsten, hvad enten han bor lige ved siden af, er hjemløs i storbyen, flygtning i asyllejren, eller fange i fængslet på grund af uhyrlige handlinger. For ethvert nødstedt menneske bliver diakonien bærere af et håb, hvor diffust det end er. Håbet har det med at knytte sig til andre mennesker. I det møde er Gud på færde. Håbet er derfor aldrig den blinde skæbnetro, som gør livet utilregneligt og tilfældigt, men altid konkret levet menneskeliv uanset hvad og hvordan.

Den danske grafiker Palle Nielsen siger et sted: ”Jeg skal aflægge en rapport om, hvad jeg ser og om, at det, jeg ser, er vor situations fuldstændige umulighed. I erkendelsen af den situation ligger et håb”.

I sin kunst udtrykker han sin angst og afmagt over for krige og katastrofer. Hans rapporter er uhyggelige. Men håbet gemmer sig midt i verdens undergang. Som en gådefuld virkelighed, siger han. Her befinder diakonien sig. Midt i den gådefulde virkelighed med dens fuldstændig umulige håb.

Når jeg knytter det diakonale håb til det menneskeliv, som jeg har oplevet intenst i mit arbejde gennem årene, har det med nærvær at gøre. Håbet er her og nu. I mødet mellem mennesker. Det er i det flygtige øjeblik, at vi lever livet. Derfor hører håbet også til i det flygtige øjeblik nærvær. Diakonens håb flygter ikke fra livets smerte, men synker ned i den og bliver der, uanset hvad. ■

Det er diakoniens grundlæggende opgave: at møde det forslåede menneskeliv ud fra det kristne håb, som vedkender sig illusionerne, går ind i dem og anerkender dem som længsler, drømme og til sidst håb.

Kirsten R. Laursen
generalsekretær for Samvirkende
Menighedsplejer

At komme i gang med diakonien i sognet: Fra vision til realisering

Kirsten R. Laursen giver her to opskrifter på, hvordan man kommer bedst fra start, hvis man skal i gang med diakonalt arbejde.

Når man i sit sogn og sin kirke skal i gang med at arbejde med et diakonalt projekt, kræver det forberedelse. Situationen er i reglen den, at menighedsrådet på forhånd har besluttet, at man vil i gang med noget, der endnu ikke så veldefineret. Eller en gruppe vil gerne i gang. Hvordan kommer man så bedst fra start? Det kan gøres på flere måder. Her giver jeg to mulige opskrifter på det.

Alternativ 1: Den planlagte aktivitet

Internt møde for menighedsråd og ansatte i sognet eller i flere sogne

Der indbydes til møde for særligt ansvarlige i sognet eller måske for flere sognes ansvarlige, hvis man har planer om at igangsætte et projekt på tværs af flere sogne. Som hovedregel kan man sige, at meget "menighedsnære" diakonale aktiviteter egner sig bedst til at igangsættes i et sogn for sig, mens mere udrettede og specifikke aktiviteter egner sig godt til at sættes i gang i et samarbejde mellem sogne.

Dette møde skal indeholde et visionsoplæg udefra og en intern dialog. Samvirkende Menighedsplejer tilbyder visionsoplæg for menighedsråd om

diakoni og hjælp til at inspirere dialogen mellem deltagerne. Målet med et sådant møde er, at de ansvarlige i sognet/sognene får inspiration til overvejelser og en deraf følgende handlingsplan. Følgende emner behandles:

- Hvilke behov for diakonalt arbejde findes der i sognet/sognene?
- Hvilke idéer til arbejdsgrøene findes der?
- Hvilke vil vi prioritere?
- Hvorledes organiserer vi arbejdet?
- Hvorfra kommer økonomien, hvem er ansvarlig for organisationen, hvem koordinerer?

Efterfølgende udvalgsarbejde

En gruppe bestående af repræsentanter fra menighedsrådet/menighedsrådene, de ansatte og andre interesserede frivillige arbejder med at prioritere arbejdsgrøene og udarbejde en handlingsplan for organiseringen af arbejdet. Heri indgår en analyse dels af, hvor der er nogle særlige behov for diakonal indsats, dels af hvilke ressourcer sognet/sognene allerede har eller har brug for at få for at komme i gang. Målet med udvalgsarbejdet er at lægge følgende forslag frem til beslutning i menighedsrådet/menighedsrådene:

Samvirkende Menighedsplejer udgav i 2013 hæftet "Kirken af levende sten", som er en håndbog for de danske menighedsråd. Bogen er en vejledning i at integrere sognediakonien i menighedsrådenes arbejde. Bogen koster kr. 30,- og kan købes på www.menighedsplejer.dk.

- Hvilke(n) arbejdsgrø(e) er der mest behov for, og hvordan undersøger vi behovet nærmere?
- Hvilke(n) arbejdsgrø(e) har vi de bedste ressourcer (midler, kompetencer hos ansatte og, frivillige, lokaler, samarbejdspartnere, lyst m.m.) til at gå i gang med?
- Skal vi arbejde sammen på tværs af flere sogne, og i givet fald hvordan?
- Skal menighedsrådet/menighedsrådene eller en menighedspleje være organisatorisk ansvarlig?
- Hvem skal koordinere?

Menighedsrådene for et eller flere sogne

Menighedsrådet/menighedsrådene indkalder på baggrund af udvalgets konklusioner til et menighedsrådsmøde for at præsentere en ny sognediakonal arbejdsgrænse:

- Præsentation af arbejdsgrænse(e)
- Eventuelt oplæg om arbejdsgrænser/arbejdsgrænserne udefra
- Eventuel stiftelse af menighedspleje
- Indbydelse af frivillige til konkrete opgaver.

Igangsættelse af aktiviteten

Den konkrete organisering af arbejdet og igangsættelse af den valgte diakonale arbejdsgrænse sættes i gang af et udvalg (for et eller flere menighedsråd) eller af en menighedsplejestyrelse, der er nedsat af et sogn/menighedsråd eller repræsenterer flere menighedsråd. Igangsættelse af aktiviteten indeholder følgende handlinger, der skal udføres i den nævnte rækkefølge:

- Ansættelse af en lønnet koordinator (sker typisk i menighedsrådets regi) eller af en frivillig koordinator
- PR for den nye arbejdsgrænse
- Hvervekampagne for at finde frivillige
- Henvendelse til relevante parter for at nå ud til målgruppen.

Erfaringen viser, at det er af stor betydning at ansætte en ansvarlig koordinator af arbejdet. Der kommer størst stabilitet, hvis det er en ansat person, der er tale om, typisk en kirke- og kulturmedarbejder med særlige diakonale kvalifikationer. Der er dog også eksempler på, at ansvarlige frivillige med held kan påtage sig en koordinationsopgave. Skal et diakonalt arbejde have god vækst i sognet, er det optimale at ansætte en leder, som de frivillige refererer til, og som efter en tid kan dele sit ansvar med frivillige med-

koordinatorer. Jo flere der tager ansvar, jo større vækst kan der komme i arbejdet.

PR for arbejdsgrænserne, hvervekampagne for at få flere frivillige og nye kontakter for at nå ud til målgruppen er processer, der må gentages mange gange, især i opstartsperioden. Kirkens diakoni hviler mest på frivillige kræfter. Det skaber sårbarhed. Fordi frivillige ikke nødvendigvis bliver meget længe i opgaven, må der til stadighed gøres noget for at forny gruppen. Det

Som hovedregel kan man sige, at meget "menighedsnære" diakonale aktiviteter egner sig bedst til at igangsættes i et sogn for sig, mens mere udrettede og specifikke aktiviteter egner sig godt til at sættes i gang i et samarbejde mellem sogne.

er også klogt hele tiden at efterspørge frivillige med bestemte kompetencer svarende til de behov, der er.

Samtidig er det vigtigt, at de frivillige anerkendes for deres opgave, med muligheder for socialt samvær og erfaringsudveksling med hinanden, med forskellige former for påskønnelse af deres arbejde, f.eks. til jul og runde dage og en årlig festlig sammenkomst. I det daglige er det meget vigtigt, at de frivillige altid kan henvende sig til lederen af aktiviteten for at fortælle om de udfordringer, de har, og måske få et godt råd. Lederen skal også aktivt spørge ind til, hvordan det går.

Alternativ 2: Den mere spontant opståede aktivitet

Til sidst vil jeg nævne en anden tilgang til det diakonale arbejde i sognet, som menighedsråd flere steder i landet har gjort gode erfaringer med. Det handler om en afgrænset diakonal aktivitet for en bestemt gruppe. Me-

nighedsrådet meddeler sognets beboere, at menighedslokalerne gerne må være åbne for mennesker, der ønsker at igangsætte en diakonal aktivitet i sognet. Man er fri til at komme med gode idéer, som menighedsrådet måske gerne vil være med til at realisere. I mange tilfælde giver en sådan fremgangsmåde respons.

Menighedsrådet kan med fordel her kræve, at den sociale aktivitet, der ønskes sat i gang, også skal kunne rumme sårbare personer. Ellers kan følgen

være, at grupper uden særlig interesse for at hjælpe de sårbare melder sig mest for at pleje egne interesser. Diakoniaktiviteter, der kan komme i gang, kan f.eks. være en samtalegruppe for sorgramte, en mandeklub eller en fælles spiseaktivitet.

Aktiviteterne kan drives af de interesserede selv og kan til tider begrunde oprettelsen af en menighedspleje. Ansatte kan også gå ind at støtte, hvis der er behov for det, men gruppen skal primært være selvstyrende. Selvfølgelig skal gruppen respektere de betingelser, menighedsrådet stiller for brug af lokaler m.v.

Hvis menighedsrådet indtager en sådan åben og ikke-kontrollerende holdning og tør overlade det diakonale ansvar til en frivilligt ledet gruppe, der brænder for at realisere en hjælpeaktivitet på eget initiativ, så kan man regne med et stærkt engagement og en høj grad af ansvarlighed fra de frivilliges side. Denne alternative måde at gå til værks på kan fint supplere den tilgang, der blev beskrevet først i artiklen og give mere dynamik i sognets diakoni. ■

Thyge Enevoldsen
koordinator for Kirke Care Danmark
og sognepræst i Grønnevang Sogn

Kirke Care – kirker sammen på gaden i byernes natteliv

Klokken er 0.30 – natten til søndag en weekend i januar. Henning, Helle, Ida og Herluf går henover Hillerød Torv og hilser på de unge uden for Bar 10, en af byens diskoteker. "Hej Kirke Care" – lyder det glade gensvar. Kirke Care-teamet er let genkendelige i jakkerne med det grønne Kirke Care logo. Natten er stadig ung. Kirke Care teamet deler sig i to. Henning og Helle går op omkring stationen. Ida og Herluf fortsætter ned mod Cafe Hoe og Slotsbiben. Mon det bliver en stille og rolig nat – med nærvær, smil og små samtaler? Eller bliver det en nat med en mere spændt stemning, hvor Kirke Cares beroligende tilstedeværelse er ekstra vigtig? Og måske er der nogen, som har brug for hjælp?

Hver weekend - siden sommeren 2013 – har frivillige fra Hillerøds forskellige kirker været på gaden i byens natteliv. 38 Kirke Care frivillige fra byens folkekirker, frikirker og kirkelige foreninger er blevet undervist af Hillerød kommunes SSP, Nordsjællands Politi, Natteravnene m.fl. De frivillige er i gennemsnit på gaden en nat om måneden – i teams på 3-4 personer. Og Kirke Care er blevet rigtig godt modtaget i byen!

Gade-diakoni – med nærvær, lydhørhed og omsorg

Kirke Care er et tryghedsskabende fællesskabeligt diakonalt projekt. Kirke Care er ikke forkyndelse/mission med ord – men nærvær, rummelig lydhørhed og omsorg i forhold til mennesker

i nattelivet. Ved tilstedeværelse på gaden om natten ønsker vi i Kirke Care at reflektere Guds kærlighed, fællesskab og omsorg til mennesker på den allermost praktiske og enkle måde. De mennesker, vi møder på gaden, sætter dagsordenen – alt efter behov og humør. Vil de fortælle om deres nye praktikplads, gør de dét, og vi glæder os med dem. Vil de fortælle om deres syge farmor, så lytter vi til dét. Og ønsker de, at vi beder en bøn for hende, så gør vi dét. Der opstår også samtaler om tro og Gud. Men vi husker altid, at vi har to ører og kun en mund. Nærvær og rummelig lydhørhed er det allervigtigste – i særdeleshed om natten i byen med Kirke Care.

Street Pastors og Natteravnene

Inspirationen til Kirke Care er hentet fra Street Pastors, et lignende projekt i England med efterhånden 10.000 kirkefrivillige på gaden i byernes natteliv – og fra vore egne Natteravne i Danmark. Natteravnene i Hillerød og Natteravnenes Landssekretariat har budt Kirke Care velkomne – og har på enestående vis været med til at hjælpe os godt i gang. Uden denne inspiration og støtte fra Natteravnene var Kirke Care næppe kommet i gang. Vi glæder os over samarbejdet og prioriterer det højt! Vi er altid opmærksomme på, at Natteravnene kom først. Og samtidig oplever vi meget tydeligt, at det ene (Natteravnene) ikke udelukker det andet (Kirke Care) - tværtimod.

Kirke Care Danmark

Derfor har vi også – med hjælp og opbakning fra Nordsjællands Politi og Hillerød kommunes SSP, konsulentbistand fra England, støtte fra Natteravnenes Landssekretariat og økonomisk hjælp fra KFUM og K i Hillerød – udviklet Kirke Care Hillerød som pilotprojekt, så spredning af Kirke Care til andre byer er muligt. Kirke Care Danmark er etableret som landsforening, og kirker fra flere byer i Danmark har allerede henvendt sig med interesse. I december måned tildelte Den Folkekirkelige Udviklingsfond Kirke Care Danmark 100.000 kr. til udvikling og etablering af Kirke Care nye steder, hvor kirker finder sammen om projektet. I Kirke Care Danmark glæder vi os over denne anerkendelse af Kirke Care-konceptet. Og vi glæder os over muligheden for – med økonomisk tilskud – at kunne hjælpe nye Kirke Care foreninger i gang.

Hvordan få Kirke Care i gang nye steder?

Hvis der er spirende interesse og tanker om at starte Kirke Care et nyt sted, så er vi altså i Kirke Care Danmark klar til at dele visionen og projektet med andre. Og vi kommer gerne på besøg rundt i landet til uforpligtende visionsdelingsmøder, ligesom vi stiller os til rådighed for fremtidigt samarbejde omkring tilpasning, etablering og opstart af nye lokale Kirke Care foreninger. Nye Kirke Care initiativer må naturligvis tilpasses lokale forhold. Men

for at sikre Kirke Cares kvalitet, værdiser, undervisning af frivillige, procedurer og anbefalinger fra myndigheder og samarbejdspartnere så forudsætter etablering af nye Kirke Care afdelinger samarbejde og samarbejdsaftale med Kirke Care Danmark.

Diakonalt fællesskab på tværs af kirker

En af folkekirkepræsterne fra Hillerød, Charlotte Chammon, var usikker i forbindelse med opstarten af Kirke Care i byen: "Jeg var meget betænkelig i starten, da vi skulle tage beslutningen i menighedsrådet, om vi rent teologisk kunne finde fælles fodslag i så bred en forsamling af både folkekirker, med stor bredde – og frikirker. Men min betænkelighed er i den grad blevet til skamme. Konceptet er klart og veldefineret – og det giver utrolig stor inspiration tilbage at være med i sådan et fællesskab med store forskelle, men hvor det ikke er forskellene, vi arbejder på, men den fælles indsats." Charlotte Chammon er i dag selv med på

gaden som Kirke Care frivillig – og er i bestyrelsen for Kirke Care Danmark. Charlotte og alle vi andre glæder os over, at hele 17 lokale folkekirker, frikirker og kirkelige foreninger er medlemmer af Kirke Care Hillerød. Ikke alle kirker er repræsenteret med frivillige på gaden. Men der er bred repræsentation - også i lokalbestyrelsen. Og alle bakker op. I Hillerød havde vi ikke forestillet os, at samarbejdet ville blive så omfattende – med så stort et antal medlemskirker og foreninger. Vi har ikke tidligere prøvet noget lignende. Men det virker, og det gør noget godt ved os alle sammen. At også de unge i nattelivet glæder sig og positivt undrer sig over, at så mange af byens kirker sammen er på gaden for at være der for dem, det er en ikke uvæsentlig tillægsgevinst.

Kl. 03.45

Efter nogle festlige timer begynder roen at indfinde i Hillerød midtby. Henning, Helle, Ida og Herluf siger godnat til dørmændene

ved Bar 10 og går op til Hillerød kirke. Det har været endnu en god nat med Kirke Care i byen. Mange smil – og små snakke – og 3-4 længere samtaler om alt mellem himmel og jord. En pige sad alene på en bænk og havde det dårligt. Så gjorde det godt med 70-årige Ida i Kirke Care-jakken. Ida hjalp pigen med et varmt tæppe og en flaske vand, mens Herluf fik kontakt med pigens venner, som derefter var klar til at hjælpe videre. "Godnat Kirke Care. Og tusind tak fordi I er her!" Tilbage i Hillerød kirke skriver teamet i logbogen – og slutter af med Fader-vor. Bønnen "ske din vilje som i Him-melen således også på jorden" får en dybere betydning. Tænk at få lov at være en lille del af denne bønnehørelse – sammen – om natten i byen. Og Ida får nattens sidste replik: "Hold fast, hvor er det stort, hvis vi kan være med til at udbrede alle tiders initiativ. Det kalder jeg velsignelse." ■

Læs mere på www.kirkecare.dk

En nat i byen med Kirke Care. Torben Ebbesen, sognepræst i Ullerød og formand for Kirke Care Danmark – sammen med Helle Ulrick, Frikirken Hillerød. Natlig samtale med gammel konfirmand.

Diakonalt nærvær – kirkens kropssprog

Undersøgelser viser, at af det, som siges, er der 7%, der får vægt, mens kropssproget giver 55% af betydningen. Hvordan er kirkens kropssprog – har vi kun ord – eller hvordan er handlingen?

Tænk: Du har meldt dig til aftenskole eller til idræt. Du kommer til stedet, men først er du usikker på, hvilken dør du skal ind af. Dernæst er der mange mennesker, som taler med hinanden, som ved, hvor de skal hen og som følges ad. Det føles usikkert, for nok brænder du for at komme i gang med din hobby eller træning, men!!! Usikkerheden rumler!

Hvad har du brug for?

Dette er måske ikke kun et tankeeksperiment, men en erfaring de fleste af os gør i forskellige situationer. Vi er ”nye”, og hvordan skal vi gebærde os? Det jeg har brug for er, at der er nogen, som ser mig, siger ”velkommen” og hjælper mig derhen, hvor jeg skal være.

Hvad gør vi i kirken – for der møder vi også nye, som ikke er kendt med koderne, og som har brug for at blive taget imod? Hørt fra en deltager, der var ny til den aktuelle aktivitet. Hun oplevede, at der blev sagt goddag rundt omkring hende, for de kendte hinanden. Men ingen sagde goddag til hende!

Som sognediakon er min opgave at etablere fællesskaber. Derfor er jeg optaget af, hvordan vi styrker de eksisterende fællesskaber og bliver inkluderende overfor hinanden. Jeg beskriver det med udtrykket ”diakonalt nærvær”. Jeg mener, det er den fornemste opgave, vi har i kirken, at invitere til og styrke det diakonale nærvær.

Diakonalt nærvær

Diakonalt nærvær er det uformelle

samvær, som kan opstå spontant ved et møde mellem bekendte, som endnu ikke er og måske ikke har til hensigt at blive venner.

Diakonalt nærvær indeholder en opmærksomhed, som gør, at når jeg næste gang møder den anden, så spørger jeg ind til samtalen, viser at du er set. Men det forpligter mig ikke nødvendigvis til kaffebesøg eller opringer.

Det er en opgave for alle, der kommer i kirken at tage ansvar for fællesskabet. Det er vigtigt at tilkendegive, at hvis du har været der mere end tre gange, så er det også din opgave at spørge til andre, invitere til samtalen.

Det er vigtigt, at vi, som har/påtager os et ansvar for det kirkelige liv italesætter den opgave, så ”menigheden” bliver opmærksom på det. ”Vi” er i denne forbindelse præster, kirke- og kulturmedarbejdere, kirketjenere, kordegne, og det er de frivillige, som står for forskellige arrangementer.

En gang imellem kan man tro, at det er præsten og prædikenen, som er det vigtigste. Men kaffebordet efterfølgende er det, som for mange er nemmere at forholde sig til. ”Kagen var nu god, men kaffen kold”. Det er vigtigt, at præsterne hilser på og er synlige, men når der skrives i avisen om det manglende fællesskab, er det ofte med bemærkningen: ”Det var kun de ansatte/præsten, som hilste på mig”. Menigheden manglede.

Flere frivillige!

Vi vil gerne have flere frivillige til at påtage sig forskellige opgaver, som skal

løses. Når jeg ser ud over gruppen af deltagere, der kommer i ældrearbejdet, ser jeg en blandet gruppe i alderen 60 til 90 år. Nogle har mange ressourcer og er oftest aktive både i kirken og andre steder. Andre har været aktive, men de tider er forbi, hvor de kan løse de store frivillige opgaver. Derfor kan vi måske glemme at bruge den ressource, som de stadig er. De kan tale med hinanden. Det gør de jo i forvejen, eller også gør de ikke, for midt i den store gruppe er der altid nogle, som føler sig overset, som ikke føler, de er en del af fællesskabet.

Vi kan som arrangører give deltagerne den opgave, det er at etablere fællesskab rundt om kaffebordene. Det handler om at hilse på, spørge til ”nå, hvordan var højtiden, sidste fødselsdag eller sidste kontakt med børn/børnebørn”. Giv de små råd og italesæt den fælles opgave det er at knytte bånd.

Refleksioner om diakoni

Jeg satte i 2013 fokus på arbejdet med diakonalt nærvær ved at læse, skrive og lave interviews med kolleger og deltagere fra sognet. Jeg hørte ofte, at det er svært at finde ud af, hvad ”diakoni” er. Det kommer meget let til at handle om besøgstjeneste og sognecafé, eller anden hjælp til de svageste. Min opmærksomhed er nu, at det er vigtigt at fokusere på, at diakoni skal være en dimension ved alt, vi laver. Diakoni er måden, vi er sammen på.

Når vi taler om det diakonale ansvar, kan der godt lyde et dyb suk, for er det nu flere opgaver som vi (heller)

Foto: Henrik Petit

"Det er ikke sikkert, kaffen bliver varmere af, at den serveres "diakonalt". Men den bliver måske hyggeligere at drikke", skriver Hanne Hummelshøj.

ikke løser tilfredsstillende. Men mit arbejde med diakonalt nærvær gjorde det klart, at når vi taler om diakoni, tænker vi næsten kun på det formelle arbejde. Men det uformelle arbejde, som jeg har beskrevet som italesættelse af det diakonale nærvær, er det, som folk efterspørger, og som vi faktisk løser ganske godt – og det kan styrkes med en lille opmærksomhed.

Det kan synes svært at finde deltagere til det mere formelle diakonale arbejde. Ved at gøre opmærksom på "diakonalt nærvær" kommer der en intuitiv forståelse af, hvad diakoni også kan være, og det kan måske blive nemmere at melde sig til besøgstjene-

sten eller i genbrugsforretningen. For erfaringen kan blive, at det er ikke så svært at tale med den ved siden af. Det handler om at turde stille det første spørgsmål, og så øve sig i at lytte konstruktivt.

Hvordan er vi "kirke"?

Diakonalt nærvær handler også om, hvordan vi er "kirke". Er det gudstjenesten, præstens forkyndelse, de mange arrangementer, som er det vigtigste? Eller tør vi sætte os ned og lytte til de mennesker, som kommer? Kan vi skabe de gode rammer for det nærvær, som efterspørges så mange

steder, og som kan modvirke den ensomhed, som lurder for mange?

Det er nødvendigt, at vi inviterer til "noget", så vi skal ikke stoppe med hverken gudstjenester eller ældre-møder. Men hvis det skal være troværdigt, skal diakonien have praksis. Det enkle sted at begynde er, at vi inviterer "menigheden", det vil sige alle, der kommer i kirken, til at tage et medansvar for diakonien. Ved at betone: Du har en opgave i og medansvar for at række ud til ham/hende, der sidder ved siden af.

Det er ikke sikkert, kaffen bliver varmere af, at den serveres "diakonalt". Men den bliver måske hyggeligere at drikke!

Enkle ideer:

- **Sige goddag** ved ankomst til kirkens arrangementer. Det er vigtigt, at alle føler sig velkomne, føler sig taget imod. Gør det til en kultur, at alle siger goddag til hinanden. Så er man mindre "hjemløs".
- **Peptalk**. Brug to min. ved udvalgte arrangementer til at sige noget kort og vigtigt om det at lytte, at hilse på, at spørge til, om ensomhed, om handicap. Listen er næsten utømmelig, og ved hele tiden at blive mindet om, at vi alle kan gøre en indsats over for ham/hende, der sidder ved siden af, opleves det nemmere at komme i gang med.
- Opfordre til at **aftale mødetidspunkter** i ældrecentre eller lokale spisesteder (supermarked, bistroer e.a.) hvor man spiser sammen eller deltager i aktiviteter sammen. ■

Læs evt. mere på
www.hundigekirke.dk

Eva Christoffersen

omsorgsmedarbejder og konsulent for Samvirkende Menighedsplejer

Diakoni på kirkegården

At komme tæt på et menneske, der har mistet, er tungt og smertefuldt. Det minder os om, at vi selv kan miste dem, der er dyrebare for os. Samtidig med at det er tungt, kan det imidlertid også være både smukt og livsbekræftende, fordi det er som om, den døde bliver nok så levende i mødet med den efterladte.

Kort efter et dødsfald får graveren kontakt med de efterladte. De efterladte skal midt i den ændrede livssituation tage en række beslutninger bl.a. valg af gravsted. Der er både følelser og økonomi blandet ind i valget. Det siger sig selv, at mødet omkring dette er væsentligt for den efterladte. Spørgsmålet er bare, hvordan er graveren klædt på til denne

kontakt? Samarbejde, kommunikation og faglig etik fylder 5 dage på graveruddannelsen, som varer i alt 5 uger. Jeg blev bedt om at undervise en gruppe gravere i det nordsjællandske omkring Annisse og Ramløse kirker og tog med glæde imod udfordringen. Det var en øjenåbner for mig at se, hvor mange vigtige opgaver og samtaler den enkelte graver var indblandet i. I de små samfund er graverne en del af lokalsamfundet og kender ofte dem, der har mistet. Det gør det trygt for den sørgende at bruge graveren, når hun eller han alligevel er at finde på kirkegården.

Det, som tæller i sorgstøtte, er ikke nødvendigvis de mange timers indsats, men at der er nærvær i de små møder midt i en ellers tung hverdag.

Den nye sorgmodel

Lad mig lige komme ind på sorg, inden jeg igen vender tilbage til graverne. I sorgens landskab er der sket en del over de sidste 10 år, hvor en ny sorgteori har set dagens lys. Lad mig lige give et kort tilbageblik. Det har været en grundtase i mange år, at sorgen fulgte bestemte faser, og at sorgarbejdets mål var at bryde bindingen mellem den døde og den sørgende. Tanken var, at den sørgende skulle anerkende tabet og løse den følelsesmæssige energi, der var knyttet til den døde – kort sagt få sagt farvel. (Marianne Davidsen Nielsen og Johan Cullberg m. fl.)

I dag betragter man sorgen som forløbende i to spor og kalder den nye sorgmodel for to-spors modellen (Stroebe, Schut, & Stroebe, 2005). Et spor går tilbage i tiden med den afdøde, og et andet spor går frem i tiden. Den sunde sorg skifter fra spor til spor som en levende proces. Med dette syn på sorg forsøger man at give et mere nuanceret bud på, hvad sorg er, hvilket giver plads til menneskers forskellighed. Sorgen bærer præg af den enkeltes personlighed, historie og væsen samt hvem, hvornår og hvordan de mistede.

De afdøde er pejlemærker i vores liv

Det helt epokegørende nye er, at man tager den afdøde med ind i fremtiden med alt, hvad vedkommende har betydet for en. Lise Trap skriver i bogen "Hjertebånd": "De døde gjorde netop

Betragtninger fra en kirkegårdsgartner ved Odder Kirkegårde:

Der findes et sted, hvor...
der er plads til eftertænkning
der klippes mange meter hæk
de døde minder om et levet liv
gartnerne river, luger, klipper og holder "de små haver" fine
der fældes mange tårer over at have mistet
der nydes, at der er højt til himlen
man altid kan møde en gartner til en snak om stort, småt, løst og fast
arbejdet ofte bliver belønnet med rosende ord.

Der findes et sted, hvor...
vi kan snakke om kærlighed
der plantes – både smil og solskin
tunge grangrene forvandles til kreativ grandækning
børn, unge og ældre kan slå sig ned på en bænk
alle skal føle sig velkommen
der kommer en græsslåmaskine larmende
der på gravstenen står: "Små fødder sætter også spor" og "I hjertet gemt"
der er liv på kirkegården.

Der findes et sted, hvor...
gode samtaler med pårørende fortæller mange historier
mælkebøtten vokser om kap med roser og lavendler
regnen, solen, kolde fingre og sved på panden, er gartnerens lod
du kan få et trøstende ord og en hjælpende hånd
Jensen, Andersen, Lille Jonas og depotindehaveren ligger side om side
mødet mellem mennesker er meningsfyldt
vi mindes, husker, sørger, savner, græder og griner – hvor livet går videre.

vores liv til vores liv og var med til at gøre os til dem, vi er. De fik os til at høre til i livet – hér hvor vi stadig er. De var ikke objekter uden for os, som vi nødvendigvis skal skille os af med, men ligesom da de levede, er de en del af os. De er pejlemærker i vores liv. Vi lever med dem, vi elsker dem, og det gør vi, hvad enten de er døde eller levende."

Det, der er sket med sorgforståelsen de sidste år, har gjort samtalen med den afdøde på kirkegården endnu mere væsentlig. Før begravelse man så at sige alle historier om den afdøde sammen med personen. I dag mener man, det er væsentligt, at disse historier forbliver en del af livet og så at sige fortsætter i livet med de efterladte.

Michael White, socialrådgiver og grundlægger af Narrativ terapi, siger følgende:

Når man har sagt "farvel" til den døde og sluppet sine forventninger og drømme, må man sige "god dag" igen. Det gør man ved at tage det med sig,

som den døde har betydet for en. Hvis man kommer videre totalt adskilt fra den mistede, risikerer man at miste såvel sig selv, som det menneske man elskede. Inviter den sørgende til at fortælle om sit liv med afdøde. Hvad tror de, han vil sige om dem, og hvilken betydning har det for deres fremtid, hvis de tager det med sig.

Ole Raakjær, hospicepræst i Aalborg, siger, at vi ikke skal begrave de døde for dybt. Hvis den efterladte får sagt et alt for endeligt farvel, kan vedkommende føle sig totalt overvældet af depressive følelser, tomhed og værdiløshed.

Graveren kan være en stor hjælp som samtalepartner

Når de efterladte går på kirkegården, kan graveren være til stor hjælp som samtalepartner omkring, hvem det er, der ligger der i denne grav. Ved at være en gennemgående person på kirkegården, kan der over tid skabes en yderst værdifuld kontakt mellem graver og de

efterladte. En diakonal indsats af de små, men med et stort udbytte for den enkelte. Det, som tæller i sorgstøtte, er ikke nødvendigvis de mange timers indsats, men at der er nærvær i de små møder midt i en ellers tung hverdag.

Tanja, der var med på kurset, er uddannet anlægsgartner og tidligere selvstændig. For hende var det noget af en omvæltning at få en hverdag med begravelse og kontakt med sørgende mennesker. Hun startede heldigvis i en lille kirke med meget få bisættelser, så hun langsomt kunne vænne sig til det, men er nu kommet til Ramløse, som har langt flere udfordringer. Hun bliver meget berørt og lader sig berøre af de svære livssituationer, hun møder. Hun ønsker at være til stede som menneske og medmenneske i alt det svære og var derfor rigtig glad for et kursus, hvor hun fik begreberne på plads og redskaber til at håndtere de vanskelige situationer. Det siger sig selv, at et kursus på 6 timer ikke gør det, men det er en god start. Heldigvis har graverne i Annisse og Ramløse oprettet erfa-grupper hvor de mødes regelmæssigt for at dele erfaringer og udfordringer med hinanden. Det er vigtige åndehuller for den enkelte i et ellers ret ensomt job.

Nok er der kommet en ny sorgteori på banen, men hjælpen til den sørgende har ikke ændret sig. Her er det stadig vigtigt, at man giver sig god tid til at være til stede og med et åbent sind lytte sig ind på, hvad det enkelte menneske har brug for. I starten måske praktisk hjælp til at få hverdagen til at hænge sammen og senere samtale og dialog om de udfordringer, det ændrede liv fører med sig. Kort sagt at blive set, mødt og hørt. ■

Eva Christoffersen er leder af et 3 årigt sorgstøtteprojekt på Frederiksberg for ældre over 65 år, der har mistet ægtefæller. Et tilbud om sorgstøtte-samtaler i eget hjem, netværkstrue og sorggrupper. Hun har endvidere professionelle omsorgsbesøg for særligt udsatte borgere i København og på Frederiksberg.

Annette C. Langdahl

koordinator i Kolding Provstis Menighedspleje
og konsulent i Samvirkende Menighedsplejer

Nærvær og følgeskab til det sidste

I 2013 blev der i Aalborg og Kolding Menighedsplejer igangsat et nyt projekt med særlig fokus på alvorligt syge mennesker med svagt netværk. Projektet kører nu som en del af besøgstjenesten i Kolding provsti og er et tilbud, som kan benyttes af alle, der er alvorligt syge og døende.

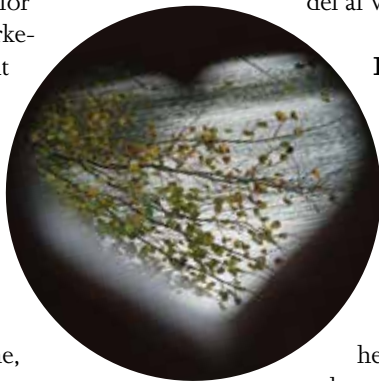
Projektet kort fortalt

"Jamen, jeg har jo ikke rigtig nogen!" Denne sætning møder vi ofte i menighedsplejen, fordi vi her kommer i kontakt med mennesker, der har et svagt netværk, og for hvem det er en virkelighed, at man rent faktisk ikke har nogen, man kan snakke med, dele livshistorie med, regne med, le og græde sammen med. At man er skræmmende alene, og at der heller ikke er nogen, der har brug for én og regner med én. Samtidig viser undersøgelser, at mange lever deres sidste tid uden at være omgivet af tilstrækkeligt netværk, der kan være gennemgående personer under længerevarende sygdomsforløb – nogle dør også alene.

Hovedtanken i projektet er, at ingen skal være uønsket alene under alvorlig sygdom og død, og her kunne tilbyde en tjeneste, der går på tværs af de eksisterende tilbud i menighedsplejeregion som for eksempel aflastningstjeneste, besøgstjeneste og vågetjeneste, og som rummer elementer fra alle.

Tjenesten tilbyder et medmenneske, der vil være vidne til det levede liv, og her være med til at bringe livskvalitet, tryghed, nærvær og sammenhæng ind

i hverdagen ved at give følgeskab det sidste stykke i livet. Det betyder, at den frivillige følger med, både under indlæggelsen, i hjemmet som almindelig besøgsven og til sidst eventuelt som en del af vågetjenesten.

Rammerne

Tjenesten har sine særlige frivillige, der brænder for lige denne målgruppe.

De frivillige bliver klædt på til opgaven og får løbende supervision. Indtil nu har vi haft omkring 2 forløb årligt, så der er ikke hele tiden aktive forløb, men det er et tilbud, vi aktiverer, når

der viser sig et behov. Det kan være via vores egen besøgstjeneste, kommunens sygeplejersker eller henvendelser fra andre foreninger eller Frivillig Kolding.

At være forløbsfrivillig

Hvis det er muligt, knyttes der to frivillige til hvert forløb, eller koordinatoren aflægger jævnlige besøg. Der tilbydes to ugentlige besøg på omkring 2 timer samt følgeskab til undersøgelser, samtaler, eller hvad der måtte være behov for. Det er vigtigt at holde denne ramme, fordi det ellers er svært at løfte opgaven over længere tid.

Der kan eventuelt laves aftale med den lokale vågetjeneste om et samarbejde i de sidste døgn, hvis der er behov for det.

Følelsen af at være et rigtigt menneske

Vi oplever, at vi som kirke har lige netop det, der bliver efterspurgt allermest i samfundet i dag, nemlig frivillige der vil tage sig tid til "rigtigt" medmenneskeligt nærvær. Det giver muligheder for at opbygge en god relation og være med til at bryde ensomheden og være et "rigtigt" medmenneske. Det viser sig både i tjenesten for alvorligt syge og døende, men også i besøgstjenesten.

Som det udtrykkes så klart af en besøgsvert: "Det er en gave fra himlen for mig; at jeg med sikkerhed ved, at hun kommer, at man kan regne med hende, og at jeg får følelsen af at være et rigtigt menneske". ■

Kolding Provstis Menighedspleje er blevet til i et samarbejde med Samvirkende Menighedsplejer (SMP). Samarbejdet er etableret ved en samarbejdsaftale mellem de 11 deltagende sogne og SMP om ansættelsen af en fælles koordinator i SMP regi, til opstart af diakonalt arbejde i en afgrænset periode.

Inger Dahl
freelancejournalist, frivillig i Café Exit

Exit til livet

Indsatte og tidligere indsatte får i Café Exit støtte til at starte få en frisk, hvis de ønsker at kvitte det kriminelle liv.

Tre civilklædte betjente bankede på hos Helle Vilsfort, og hun tilstod med det samme, at hun havde 70 g amfetamin i lejligheden. Helle brugte selv stoffet og solgte lidt for at finansiere sit forbrug. Rygterne gik, at der havde været syv kampklædte betjente i hendes lejlighed, og hendes familie var helt i chok, fordi de troede, at deres Helle var narkopusher. Det skete 2. oktober 2012, og Helle sad fire uger i varetægtsfængsel i Vestre Fængsel.

Klub for kvindelige indsatte

Den sidste onsdag inden løsladelsen deltog Helle Vilsfort i Café Exits kvindekлуб i Vestre Fængsel. Hver 14. dag kommer frivillige kvinder fra Café Exit, og sammen med fængselspræst Susanne Christiansen er de sammen med op til otte kvindelige indsatte. "Mange af de indsatte har ofte mødt mennesker, der afviser dem, eller de kan være trætte af at møde behandle, der skal noget med dem. Derfor er det noget særligt, at der kommer kvinder ind for at være sammen med dem uden at få penge for det", siger Susanne Christiansen.

En af de frivillige i Kvindeklubben er Maria Hellstrøm Pedersen, som er tilknyttet Apostelkirken. Hun oplever Kvindeklubben som det mest givende frivillige arbejde, hun har deltaget i. "Kvinderne er taknemlige for det fristed, vi skaber for dem. Vi har altid en kreativ aktivitet, og det er sjovt og en anderledes måde at være sammen på. Jeg er overrasket over, hvor åbne de er over for os."

Kontakt med Café Exit

I Kvindeklubben mødte Helle Vilsfort

kunstterapeut Herdis Gregersen, som var inde for at afprøve, hvordan kunstterapi ville fungere for de kvindelige indsatte. Helle gik helt ind i at tegne billeder og sætte ord på. Det blev til en serie på fire billeder, der bevægede sig fra død til håb, og en kontakt mellem Helle og Herdis, som stadig fortsætter.

Helle blev stoffri i fængslet, og hun vidste, hun ville noget andet, når hun kom ud.

"Da jeg hørte om Café Exit, var jeg klar over, at jeg havde brug for at få spændt et sikkerhedsnet ud under mig, hvis jeg ikke skulle ryge tilbage i den gamle skure," fortæller Helle, og 14 dage efter løsladelsen dukkede hun op i Café Exit i Saxogade på Vesterbro.

"Jeg var glad for at se Café Exits motto "Fra indsat til værdsat", for mit selv-værd var dårligt, og jeg skammede mig sådan over, at jeg havde været i fængsel," husker Helle.

Café Exit er et diakonalt projekt, hvor indsatte og tidligere indsatte kan få hjælp til at finde job, uddannelse, bolig og gælds-rådgivning. Der er også tilbud om terapi og adgang til at opbygge et nyt netværk.

Læs mere på www.cafeexit.dk

Foto: Bent Dahl Jensen

"Exit til livet" er titlen på en bog, som Helle Vilsfort fik udgivet 27. april 2015 via Café Exit. I bogen beskriver hun, hvordan hun er kommet ud af stofafhængigheden, som førte hende i fængsel.

Gav slip på skammen

Få dage efter kontakten med Café Exit, var Helle til sin første samtale hos Herdis Gregersen, som er frivillig kunstterapeut i Café Exit, og Helle oplever terapiforløbet som hendes redning.

"Jeg har altid følt mig forkert og havde søgt tilflugt i stofferne, som opfyldte tomhedshullet i mit indre. Jeg er nået frem til at kunne tilgive mig selv og give slip på skammen." Helle Vilsfort er nu frivillig ved Café Exits månedlige kultureftermiddage. Hun laver mad til de omkring 100 deltagere, som består af indsatte, ansatte og frivillige.

"Jeg føler mig brugbar, og min mad bliver værdsat. Jeg er i grunden udadvendt og åben, og det behøver jeg ikke længere at være på stoffer for at være." ■

Anders Graversen

leder af Internationalt Kristent Center
i København

Tværkulturelt arbejde for flygtninge og indvandrere

Internationalt Kristent Center (IKC) er Indre Missions tværkulturelle arbejde i København og Aarhus. Med deltagelse fra over 100 forskellige nationaliteter hvert år emmer centrene af mangfoldighed, men det startede i det små.

Ud for Torvehallerne ved Nørreport ligger Bethesda – barmhjertighedens hus, som det betyder. For 26 år siden begyndte de første uregelmæssige danskundervisningslektioner og bibelstudier på

Bibelen med enkerne, de faderløse og fattige: de svage grupper i samfundet, som har særlig brug for omsorg og kærlighed. I IKC forsøger vi at tilbyde gratis praktisk, social og åndelig hjælp til flygtninge og indvandrere uanset

deres kulturelle, religiøse eller uddannelsesmæssige baggrund. Denne form for vision og hjælp kan alle menigheder være med til at facilitere i dag, hvor der bor flygtninge og indvandrere i næsten alle sogne.

Det danske sprog er vigtigt

Som ny i et ukendt land er sproget vigtigt. For at kunne falde til og blive integreret er tilegnelsen af det danske sprog altafgørende. Manglende danskundervisning er

isolerende og ikke-integrerende. IKC tilbyder derfor gratis sprogundervisning. Herfra gives inspiration videre ud i hele landet. Vi oplever et spændende samspil mellem institutionsdiakoni og menighedsdiakoni på græsrodsniveau rundt omkring.

Der kommer mange frivillige og hjælper os med at løfte undervis-

ningsopgaven. Vi kræver to ting af de frivillige: De skal kunne stå inde for og arbejde med på vores vision, og de skal have en interesse i de personer, som kommer.

Hjælp og opbyggelse af netværk

Vore aktiviteter er i tidens løb udbygget til også at omfatte hjælp til lektier, bolig- og jobsøgning, opholdsretlig rådgivning, engelskundervisning, fællesspisning, sommerlejre og kvindecåfe. Foruden bibelstudie formidler vi bibler på over tres forskellige sprog, holder små engelsksprogede gudstjenester og formidler kontakt med landets mangfoldige tilbud af migrantmenigheder og internationale kirker.

Til trods for at IKC ikke er et egentligt værested, brygger vi i København aldrig under 20 liter kaffe og the om dagen. Gennem dagens mange kaffepauser danner vi ramme for, at nye venskaber og relationer opstår. I et nyt land er det vigtigt at få et netværk op at stå. Her hjælper vi som en kirkelig forening selvfølgelig gerne til!

Møde den enkelte med omsorg og kærlighed

Siden anden verdenskrig har der aldrig været så mange mennesker på flugt, som det er tilfældet i dag. 11 % af befolkningen i Danmark har anden etnisk oprindelse end dansk. Rigtig

engelsk. Visionen har gennem årene været den, med forbillede i Jesus' møde med den lamme mand ved Bethesda dam, at møde hver enkelt i øjenhøjde. At arbejde tværkulturelt er en øvelse i at efterleve Jesus ord i Matthæusevangeliet kap. 25 vers 35, hvor han siger: "Jeg var fremmed, og I tog imod mig". De fremmede sidestilles i

Mei Petersen

koordinator og konsulent for familienetværkene på Lolland, Falster og Langeland

Familienetværk på Lolland og Falster

Det er dejligt med en eftermiddag/aften på en hverdag i samvær med andre voksne og børn. Familierne og de frivillige mødes en gang om måneden om forskellige former for aktiviteter for de voksne kombineret med særlige aktiviteter for børnene, og slutteligt er der fælles spising.

mange mennesker er nye i vort land, og spørgsmålet er, hvordan vi forholder os hertil.

Vi kan have vidt forskellige holdninger til, hvordan vi politisk skal forholde os til migranter, men som en kirkelig forening har vi en vision for at møde den enkelte, den som er ny i vort land, så længe de nu er her, og om de får opholdstilladelse eller ej, med omsorg og kærlighed.

IKC har i dag vokset sig større, men udgangspunktet er egentligt det samme. Interesse i andre mennesker – i dette tilfælde de som er nye i landet. Så hvis I har kaffe på kanden, interesse i at invitere nye mennesker ind i fællesskabet, hjælpe dem med noget praktisk (fx dansk) og fortælle dem om livets Herre, så kan vi starte nye små IKC-lignende-fællesskaber op over hele landet. Ring gerne for at få yderligere inspiration og gode ideer til, hvordan vi kan starte et tværkulturelt arbejde op hos jer. ■

Målgruppen er socialt udsatte familier, hovedsageligt enlige med mindst ét barn og med en forsørgelse på kontanthjælp. På Lolland og Falster har flere sogne i løbet af de sidste 2 år startet et familienetværk for socialt udsatte børnefamilier som en del af diakonien. Familienetværket er et tilbud, hvor frivillige er med til at skabe et inkluderende socialt fællesskab for sårbare familier. Familierne oplever ofte at være pressede i hverdagen og har et spinkelt netværk. Fællesskabet familierne imellem hjælper de involverede familier (både børn og voksne) på vej, så forældrene får bedre overblik over deres hverdagssituation, flere personlige ressourcer og et større personligt overskud. Det er til glæde for børnene.

Et socialt netværk handler blandt andet om at rette et medmenneskes opmærksomhed mod nogle muligheder, som han eller hun ikke selv har set. Det kan være det lille skub, der giver selvtilid til at klare svære udfordringer.

Sognene får kontakt til familierne i forbindelse med uddeling af julehjælp, eller fordi familierne har været med frivillige fra sognet på sommerferie med Samvirkende Menighedsplejers ferieprojekt, Folkekirkens Feriehjælp.

Vores erfaringer fra Lolland og Falster er, at Familienetværket både kan blive en succes på landet og i byen. I landsognene består fællesskabet af fx 2

frivillige og 7 familier, og i byen består netværket af 20 frivillige og 17 familier.

Kom godt i gang med et familienetværk

Kom godt i gang med familienetværk:

- Det tager tid at lære hinanden at kende – hav tålmodighed og vær vedholdende
- Aftal, hvor ofte I vil mødes – fx den sidste tirsdag i hver måned
- Planlæg aktiviteterne. Lav en årsplan – med tiden kan deltagerne komme med forslag til aktiviteter
- Hav god kontakt til de frivillige – hold dem informeret om vigtige datoer osv.
- Det er en god ide at mødes i/ved kirken – det giver gruppen et tilhørsforhold

Vi, der arbejder med familienetværk, kan kun opfordre til at gå ind kirkeligt socialt arbejde med familier, enten deltage i etablerede projekter eller være med til at skabe nye rammer, hvor familiernes sociale netværk kan styrkes. ■

Læs mere på www.ikcenter.dk eller kontakt os på tlf. 33 32 59 39; e-mail: ikc@ikcenter.dk.

.....

Birgitte Viftrup Mortensen

koordinator af Aalborg Aflastnings- og Vågetjeneste samt konsulent for Samvirkende Menighedsplejer i Aalborg Stift

Menighedspleje i Aalborgprovstier

Aalborg har været en rigtig arbejderby. Disse arbejdere udgør en stor del af vores ældre generation, nogle med en lungesygdom, en rygskade eller Alzheimers. Børn og børnebørn bor spredt rundt i landet – mange på Sjælland, derfor er ensomheden en følgesvend for mange i den ældre generation.

Det var både visionært og klogt af de personer i nogle få sogne i Aalborg, der for mere end 14 år siden kiggede sig omkring og så et behov for at lave større menighedsplejearbejde blandt denne gruppe. Men også blandt de nære familiemedlemmer, som passer disse ældre, langvarigt syge i eget hjem. De slides langsomt ned. De skal på én og samme tid være sygepasser i døgnets 24 timer, ofte i en lang år-række, og en kærlig, forstående hu-

stru. De ser måske deres kære mand forsvinde langsomt til Alzheimer, og deres liv forvandles fra et normalt, socialt aktivt liv til et liv med få eller ingen venner.

Derfor opstod Aalborg Aflastnings-tjeneste – for at give et pusterum til de pårørende. Nogen så et behov og handlede på det. De så også, at der var brug for mere end ét sogn som bagland, og derfor opstod det, der i dag hedder ”Aalborgprovstiers Menig-

hedspleje”, og som nu består af 37 sogne i Aalborg Kommune.

Samarbejdsaftale med kommunen

Ved at danne en forening kunne man søge penge, og samtidig var der kontingenter fra de forskellige sogne og gaver/indsamlings af penge. Der var flere om at sende og finde frivillige og finde opgaver. I hjertet af initiativgruppen var der en hjemmesygeplejerske og en sygeplejerske, der havde kontakter i kommunen, som man trak på for at få henvendelser fra borgere med behov for aflastning. I takt med at Aflastningstjenesten voksede, har man delt foldere ud til flere og flere ansatte i hjemmeplejen og på plejehjem, så der stadig kom opgaver. Dette er siden 2013 blevet formaliseret med en henvendelse fra vores side til Ældre/Handicapafdelingen om at lave en samarbejdsaftale. Ældrechefen sendte besked til alle ansatte om, at den var indgået, og at de gerne måtte henvende sig til os ved behov for aflastning, vågetjeneste eller en besøgsven. Vi sendte nyheden til medierne og fik en del PR givet på denne måde. Jeg kan stærkt anbefale en samarbejdsaftale.

Café for demente

I mellemtiden havde vi også startet et

Frivilligmarked i Aalborg.

De frivillige i Aalborg Aflastnings- og Vågetjeneste har et samarbejde med demensteam Vestbyen om en café for mennesker med en demenssygdom.

samarbejde med demensteam Vestbyen om en café for mennesker med en demenssygdom. De frivillige i Aalborg Aflastnings- og Vågetjeneste havde i forvejen en stor viden om og erfaring med kommunikation med demente. Demensteamet fandt et aktivitetscenter, hvor vi kunne være. Vi har åbent onsdag fra kl. 13-16 året rundt. Vi har omkring 10 gæster og 4 frivillige og 1 ansat. Enten er demenskoordinatoren eller jeg med i Caféen. Det er rart at være frivillig i Caféen, og det er rart at være gæst. Og sådan skal det også gerne være. En win-win situation!

Vi skal få visionen og træffe nogle valg!

Behovene er der ude. Men de skal ses og anerkendes af os – af kirken. Vi skal få visionen og træffe nogle valg! Overvej hvem vi vil samarbejde med for at få opgaver og frivillige nok. Det er vigtigt med en koordinator, der har indblik i det område, man vil forsøge at løfte, og som er bærer af visionen! Hvem har behov for hjælp i jeres sogn? Hvem har det sværest? Måske er det dér, I skal starte? ■

Steen Uhre

sognepræst i Skt. Andreas Sogn i Randers og formand for bestyrelsen i Skt. Andreas Sogns Menighedspleje

”Fontænen” i Randers

For snart flere år siden indbød Randers Kommune til et fremtidsværksted. Afgrænsningen var Skt. Andreas Sogn. Det er et område, hvor mange af beboerne har menneskelige problemer og er på overførselsindkomst. Nogle er måske kommet til landet for kort tid siden.

Kirken valgte at gå ind med et stykke diakonalt arbejde. Den første tid kunne vi få økonomisk støtte, og herefter skulle vi selv finde en måde at finansiere vores ide på.

Vi valgte at arbejde for et fristed ude i sognet, hvor de lokale kunne komme og benytte sig af de lokale kreative faciliteter og ikke mindst være sammen over en kop kaffe i selve cafeen. Fontænen, som cafeen blev døbt, fik til huse i en kælder midt i en boligforening. Målgruppen var folk over 30 med psykiske eller sociale problemer. Gennem årene har der stadig været stor søgning til tilbuddet.

”Fontænen”s økonomi

I dag huser vi også ”Mistbænken”, som løser opgaver for Jobcentret ved Randers Kommune. Randers Kommune støtter projektet ved at betale leder Mogens Hansens løn, men det er Skt. Andreas Sogns Menighedspleje, der via de midler, de får fra Genbrugsbutikken, står for driften af ”Fontænen”. I vort sogn har vi ”Kirkens Genbrug”, som ejes af De Samvirkende Menighedsplejer på landsplan. Vi modtager 25 procent af genbrugsbutikkens overskud til diakonalt arbejde. 3/4 af disse

penge går til husleje, drift og anskaffelser på ”Fontænen”, medens resten af beløbet går til andet socialt arbejde i sognet.

Et net af frivillige

Det siger sig selv, at disse aktiviteter ikke kan realiseres uden en dygtig og energisk kirke- og kulturmedarbejder. Ligeledes er det afgørende, at der er opbygget et net af frivillige, som kan tage sig af de forskellige aktiviteter på ”Fontænen” og i genbrugsbutikken og i kirken. På ”Fontænen” arbejdes der til stadighed med at styrke menneskers identitet og selvverd samtidig med, at de sociale kompetencer udbygges. De frivillige fylder meget i Skt. Andreas Kirke og sogn. De er uundværlige ved mange aktiviteter og arrangementer. Menighedsrådet har 2 medlemmer foruden præst i bestyrelsen i Skt. Andreas Sogns menighedspleje, som er den forening, der særligt varetager det diakonale arbejde. ■

Morten Aagaard
leder af Kirkens Korshær i Aarhus

De udsattes tjenere

Morten Aagaard har gennem de sidste 2½ år været leder af Kirkens Korshær i Aarhus. Her fortæller han om arbejdet med at hjælpe byens udsatte borgere og om samarbejdet med forskellige aktører, heriblandt også sognene i og omkring Aarhus.

” Herre, jeg har ikke et menneske til at hjælpe mig ned i dammen, når vandet er bragt i oprør, og mens jeg er på vej, når en anden i før mig.”

Citatet er fra Johannesevangeliet kap. 5, hvor den syge mangler en diakon – en tjener eller hjælper, der kan støtte den udsatte. I Kirkens Korshær ser vi os selv som de udsattes tjenere – dem der hjælper nogle af Vor Herres de mindste med at nå ned i vandet! En tjener er typisk én, der går bag ved Herren med kufferterne fulde af alt det, som Herren har brug for. Sådan er det også her,

Vores vision er at være det bedste lokale tilbud for udsatte og bringe dem bedst muligt videre i livet. Bedst muligt er oftest ikke et arbejde, selvforsørgelse eller et liv uden misbrug, dertil er vores brugere alt for syge, slidte og nedbrudte. Bedst muligt er ofte færre dage med misbrug, lidt mere kontakt med børn, lidt bedre sundhedstilstand og lidt mere selvværd og lidt flere smil.

Foto: Vibeke Lind

hvor vi på kirkens vegne og i samarbejde med kommunen tager os af alle de mest udsatte borgere i byen. Men somme tider er den gode tjener også den, der går forrest med en lygte og viser vej. Sådan en tjener vil vi også gerne være. En god tjener, der går forrest med nye idéer og nye veje både for kirken, kommunen, politikere og alle andre, der gider høre på os.

Nærhed, omsorg og varme

Kirkens Korshær er en social og folkekirkelig hjælpeorganisation, der siden 1912 har haft sit virkeområde blandt samfundets marginaliserede og udstødte mennesker: Ensomme, hjemløse, psykisk syge og misbrugere. I centrum for vores virke og menneskesyn står nærhed, omsorg og varme. Her i Aarhus kommer der hver eneste dag mere end 300 mennesker i vores to varme-stuer og i vores stofindtagelsesrum, hvor de oplever at blive set og hjulpet næsten ligesom i en almindelig familie. Tilsvarende kommer der hver dag mange udsatte mennesker i vores arbejdsfællesskaber, vores åbne familier og vores genbrugsbutikker. Vores vision er at være det bedste lokale tilbud for udsatte og bringe dem bedst muligt videre i livet. Bedst muligt er oftest ikke et arbejde, selvforsørgelse eller et liv uden misbrug, dertil er vores brugere alt for syge, slidte og nedbrudte. Bedst muligt er ofte færre dage med misbrug, lidt mere kontakt med børn, lidt bedre sundhedstilstand og lidt mere selvværd og lidt flere smil. Vi kalder denne proces for ”små kærlige puf”, og det er de

ansattes opgave hver dag at se på vores brugere og give små kærlige puf i retning af et lidt bedre fysisk liv og lidt mere mening i livet. Sådan har det været i 100 år i Aarhus, og sådan er det nok også om 100 år.

Fra "de rige" til "de fattige"

Mit udsyn er naturligvis koncentreret omkring de erfaringer, som jeg har fået i Kirkens Korshær de sidste 2 ½ år. Jeg kom fra en direktørstilling i LEGO Fondene, og skiftet fra "de rige" til "de fattige" har været en kæmpe udfordring for mig som menneske, men også en rigdom, som ikke kan måles i penge, men i mening og daglig glæde. At arbejde i Korshæren i Aarhus betyder, at institutionel diakoni fylder meget i min dagligdag, hvor der skal samarbejdes med Aarhus Kommune, SocialTilsynMidt, Arbejdstilsynet og andre faglige institutioner og organisationer. Der skal skaffes penge, laves strategier, kommunikeres, medarbejdere skal ansættes, fastholdes og motiveres – og ikke mindst skal vores særlige kristne tilhørsforhold og værdier løbende italesættes og nyfortolkes. Men netop fordi vi som institution har de omtalte muligheder for at spille sammen med andre institutioner af politisk og socialfaglig art, så prøver vi også at få overskud til at dele vores indsigt og netværk med sognemenigheder og kristne foreninger omkring os.

Der drives ikke socialpolitik, men beskæftigelsespolitik

Diakonien har som sit udgangspunkt alle de mennesker, der på én eller anden måde er marginaliseret i forhold til samfundet, men meget af den socialpolitik, der drives i Danmark er ikke socialpolitik, men beskæftigelsespolitik. Fattigdom er en stadig stigende udfordring i samfundet, og vi får stadig flere ludfattige mennesker i samfundet – herunder en stadig større gruppe af legale og illegale indvandrere.

Samtidig er det sociale velfærdssystem udfordret, og den anden dag var der en politiker i Aarhus byråd, der sidder i Socialudvalget, der i ramme alvor sagde til mig, at det sociale system bryder sammen – der er simpelthen ikke penge nok til at opfylde lovgivning. Han sad med én familie med 10 børn, der alene har kostet 200 mio. kr. i anbringelser. Der er ca. 15.000 anbrag-

te børn, der hvert år koster mindst 500.000 kr. stykket. Næsten 1,5 % af alle børn modtager forebyggende foranstaltninger. Vi bruger snart 100 mia. kr. om året på interventioner bare på familieområdet.

Det betyder, at kommunerne og staten bliver stadig mere økonomisk udfordret, og der skal spares alle vegne. Vi har 4 senge i vores døgnvarmestue – men hver dag har vi mellem 50 og 75 overnattende. Vi oplever ikke bare hver dag et bespisningsunder – men også et overnatningsunder, og det er en kæmpe udfordring for os. Kommunerne ønsker ikke at bruge flere ressourcer på dem med de dårligste fremtidsudsigter – og slet ingen penge på alle de mennesker, der ikke har noget sygesikringskort eller et dansk pas.

Der er udsatte, ensomme, syge, gamle i alle sogne – så det er bare om at komme i gang. "Det vigtigste er, at kristne hjælper hinanden til at leve som Kristusvidner"

Kirkepartnerskab med næsten 30 kirker

I Kirkens Korshær har vi et kirkepartnerskab, som vi lægger stor vægt på. Her i Aarhus har vi et kirkepartnerskab med næsten 30 ud af 40 kirker. Visionen er, at alle kirker og menigheder i Aarhus – hver på deres måde – er aktivt engageret i lokal diakoni. I samarbejde opbygger vi nye diakonale initiativer i sognene lige fra lokale væresteder i genbrugsbutikkerne, til familiearbejde, til besøgstjenester, omsorg for ensomme osv. Der er udsatte, ensomme, syge, gamle i alle sogne – så det er bare om at komme i gang. Vi samarbejder også med byens loger, klubber og foreninger om at række ud og se på mennesker i øjenhøjde!

Jeg håber, at den institutionelle diakoni - trods kommunale nedskæringer og krav om progression og succes – stædigt vil fastholde fokus på de fattige og udsatte i samfundet. Jeg håber, at den institutionelle diakoni vil fastholde mennesker rettigheder og ikke diskriminere på baggrund af nationalitet eller etnicitet. Jeg håber, at den institutionelle diakoni vil forholde sig til nødens årsager og være et åndeligt fyrtårn i

den offentlige debat, der forsvarer anstændighed og næstekærlighed – også selvom det går på tværs af kommunale bevillinger og krav. Jeg håber, at den institutionelle diakoni og sognediakonien vil åbne op for et stærkere ligeværdigt samarbejde til gavn for udsatte mennesker i samfundet – og sidst men ikke mindst så håber jeg, at både den institutionelle diakoni og sognediakonien altid vil gå forrest i kampen for forsoning, retfærdighed og fred.

Om at se den levende Gud i de mennesker, vi er omgivet af

Påskemorgen fik Maria Magdalene åbnet sine øjne, og kunne se Guds Kristus i den mand, hun først troede var gartneren (Joh 20.15). De færreste af os, der lever i dag, møder som Maria den

levende Guds Kristus i Galilæa, men vi må holde os til vidnesbyrdet om at se den levende Gud i de mennesker, vi er omgivet af i hverdagen: Hvad I har gjort mod en af disse mine mindste, det har I gjort imod mig (Matt 25,40). For Kirkens Korshærs vedkommende indebærer det: Se den levende Gud i de syge, de fængslede, de sultne og tørstige, de nøgne og de fængslede. De fremmede (Matt 25, 31-46). Derfor er det også vores mål altid at "se på mennesker i øjenhøjde – også selvom de ligger ned". Det med øjenhøjde er ikke bare et brugbart slogan, men et Kristusvidnesbyrd, som vi hver dag forsøger at fastholde over for de mange mennesker i samfundet, der føler sig overset og uønskede.

Om det er institutionel diakoni eller sognediakoni er ikke det vigtigste i kristen diakoni. Det vigtigste er, at der er mennesker, der kan og vil hjælpe. Det vigtigste er, at kristne hjælper hinanden til at leve som Kristusvidner, der efter en tur blandt alkoholikere og stofmisbrugere på Klostertorvet i Århus midtby ligesom Maria Magdalene tør sige: "Vi har set Herren" – og tage konsekvenserne. ■

Conny Hjelm

supervisor på Center for diakoni og ledelse

Når diakoni også er et fag

Diakonien har brug for at finde et nyt udtryk, der muliggør, at den kan integreres i en offentlig kontekst.

Traditionelt beskrives diakoni som kirkens sociale ansvar og forklares ud fra denne kirkelige kontekst med kristne og teologiske begrundelser og vendinger. Imidlertid opererer det diakonale arbejdsfelt også i en offentlig samfundsmæssig kontekst, og her udfordres især de diakonale organisationer på, hvorledes diakoniens egenart kan formidles i en livssynsneutral offentlig kontekst, hvor det kristne og teologiske vokabular kommer til kort. Her er det ikke nok udelukkende at kunne forklare og beskrive diakonien med kristne og teologiske termer. Her må diakoni forklare sig i almindelige ord. Derfor har diakonien brug for at finde et nyt udtryk, der muliggør, at den kan integreres i en offentlig kontekst. Denne problemstilling gælder også i nogen grad for de projekter, hvor kirker har fået støtte fra offentlige puljer.

Diakoni er en gul citron sodavand

Mette, hed hun. Hun var gammel og skrøbelig og var omsider endt på landsbyens fattiggård, som kaldtes Hospitalet. Hun havde i et par uger ligget syg i sin alkove. Sengehalmen var ikke længere frisk, og det var duften i rummet heller ikke.

Fem huse derfra var Dagmar i gang med at vaske tøj. Skummet stod op af armene, mens de næsten rituelt skubede tøjet op og ned over vaskebrættet. Dagmar var smedekone og mor til seks og havde et ekstrajob med at gøre rent oppe i kirken, hvor hun også var at

finde hver søndag formiddag, så der var nok at gøre.

Og så sker det, at mens hun står der – lige midt i de daglige gøremål – lyder en sætning inde i hovedet ”en gul citron sodavand”. Da Dagmar er en handlingens kvinde, tørrer hun sæben af armene, går ind til købmand Bendtsen, får en gul citron sodavand på kredit, går over vejen, ind gennem lågen til Hospitalet og finder Mette i sin alkove.

Min mormor, som Dagmar er, flytter det daggamle glas med mælk fra sengebordet, åbner citron sodavanden, rækker

Ved at definere diakoni som et fag, vil vi lettere kunne imødegå, at diakonien ensidigt kædes sammen med tro og religion og derved fanges i argumentet om, at tro og religion er en privat sag, der ikke hører hjemme i det offentlige rum.

den til Mette, som begærligt drikker deraf. Da hun ikke kan drikke mere sukker hun dybt og siger ”Ahh!...”, flasken sættes på natbordet, og min mormor går hjem og vasker videre.

Diakoniens egenart, når den udføres på individplan

Når talen falder på diakoni, kan det ofte være svært at forklare, hvad diakoni egentlig er og sætte præcise ord på diakoniens kerne og definere dens egenart. Men når det drejer sig om at udføre diakonien, så er det lige så enkelt som ovenstående fortælling.

Der er sagt om diakoni, at ”den er

lettere gjort end sagt” – et udsagn, som jævnligt anvendes i diakonale sammenhænge.

Diakoni ligger her tæt op ad de kulturkristne værdier, som de fleste af den ældre generation er vokset op med, og hvor pligten og motivationen for at hjælpe den enkelte er, at der er én, der har brug for omsorg eller støtte.

At den yngre generation i Danmark (både samfundsmæssigt og kirkeligt) ikke i samme grad er fortrolig med den kristne fortælling betyder på ingen måde, at de undslår sig for at hjælpe

andre, men de er typisk organiseret anderledes, og deres motivation har et andet udgangspunkt.

Diakoniens egenart, når den udføres på organisationsplan

En grundlæggende forudsætning for at tale om, at diakonien og det offentlige samarbejder, er, at diakoni har sin naturlige plads i

skæringspunkt mellem det kristne og det samfundsmæssige.

Diakonale institutioner er typisk omfattet af én eller anden form for samarbejde med det offentlige, enten i form af en driftsoverenskomst eller en samarbejdsaftale. Det betyder, at de diakonale er underlagt den samme form for styring og krav som andre offentlige institutioner, som siden 1983 er New Public Management (Henrichsen 2013:24). Trods de sidste års opbrydning i denne metode, så er den stadig dominerende. Det er en model, som fokuserer på styring på afstand og giver den enkelte institution rimelige

Når talen falder på diakoni, kan det ofte være svært at forklare, hvad diakoni egentlig er og sætte præcise ord på diakoniens kerne og definere dens egenart. Men når det drejer sig om at udføre diakonien, så er det lige så enkelt som nedenstående fortælling.

Foto: Vibeke Lind

frie rammer, mod at arbejdet kontinuerligt dokumenteres gennem rapportering, indberetninger og målinger af ydelser og succesrater. Her kommer diakoniens egenart ganske ofte i klemme! Fordi der for det første i dokumentationsmaterialet ikke er levnet mulighed til at 'måle i værdier' i stedet for tal, og for det andet har de diakonale institutioner enormt svært ved at beskrive diakoniens egenart ind i en værdineutral dokumentationsform.

De større diakonale organisationer forholder sig i en meget generaliseret fremstilling til udfordringen fra det offentlige ud fra to overordnede tilgange, hvor den ene samarbejder helt på det offentliges præmisser i de institutioner, der er omfattet af en overenskomst, men internt skaber en parallelverden, hvor de diakonale værdier fylder rigtig meget og italesættes helt på diakoniens egne præmisser. Den anden går den modsatte vej, hvor organisationen med udgangspunkt i det offentliges krav arbejder med at finde sine egne præmisser at kunne indgå i et samarbejde på og har blandt andet derfor oprettet sin egen forskningsenhed. Disse organisationer ønsker i samarbej-

de med kommuner ofte ikke at indgå driftsoverenskomst, men hellere samarbejdsaftaler, fordi man her ser flere forhandlingsnuancer, som giver større mulighed for, at diakoni kan indgå i arbejdet.

Diakonale institutioner har et behov for at kunne sætte ord på deres interne og velkendte taget-for-givet-sandheder (Aadland 2009:85) i en aktuel form, som kan indgå i en offentlig debat – og kan give mening ind i en offentlig kontekst.

Diakoniens egenart, når den udføres som et fag

Hvis diakonien besluttede at definere, at diakoni ud over kald, tro og tjeneste også er et fag, kan det være med til at give diakonien røst og nye muligheder i samarbejdet med det offentlige, samtidig med at det tilgodeser ivaretagelsen af diakoniens egenart. Det faglige sprog er et ikke-religiøst sprog, som umiddelbart godtages og anerkendes i livssynsneutrale sammenhænge.

Hvis diakonien blev en røst, som ikke tog sit udgangspunkt i at være opposition til det offentlige, men agerede med afsæt i diakoniens egen

hjemmebane – kristendommen – og formulerede os på en måde, som er alment accepteret – altså som et fag, så vil det gøre det enklere for diakonien at formulere sig, og for det offentlige at kunne forstå, hvad der siges.

Ved at definere diakoni som et fag vil vi lettere kunne imødegå, at diakonien ensidigt kædes sammen med tro og religion og derved fanges i argumentet om, at tro og religion er en privat sag, der ikke hører hjemme i det offentlige rum. Hvis diakoni er et fag, er det muligt at tale om diakoni i en offentlig sammenhæng på linje med andre fagligheder og udtale sig diakonifagligt, da faglige debatter og refleksioner fuldt ud er accepteret som en del af den offentlige samtale.

Vi ender med en udfordring

Og her står vi ved den udfordring, at dette kræver, at nogen definerer diakoniens faglighed. Det skal gøres ud fra faglige præmisser, samtidig med at diakoniens grundlag, kristendommen, tilgodeses. Uden at gå længere ind i en definition af diakoniens faglighed, vil

Fortsættes næste side ►

jeg alligevel sige, at netop diakonien har en helt egen tilgang til at kunne skabe rum til 'det at være menneske først', autonomi og egen værdi.

Diakonifaglighed i praksis

Som sagt er diakoni lettere gjort end sagt. Et godt eksempel på udøvelsen af diakonifaglighed kan hentes fra Det Blå Værested i Arden. De beskriver sig selv som et værested for mennesker med "misbrugsproblemer, metadon-ordine-rede, lettere sindslidende, ensomme, udsatte og personer med sociale problemer". For år tilbage arbejdede man med, at både ansatte med kirkelig baggrund og ansatte, der ikke har noget kirkelig baggrund, fik en fælles faglig forståelsesramme for, at alle ansatte udfører diakoni.

De ansatte besluttede med afsæt i Velsignelsen, at man altid vil hilse "goddag" og se hinanden i øjnene (løfte sit ansigt). Man ville derved ritualisere velkomsten og give den en dybere mening end blot at notere fremmødet, fordi ritualer kan skabe tilhørighed og fællesskab. Den ankomne er ikke længere en fremmed gæst, men en ventet

ven. Ved at velkomsten sættes ind i en rituel ramme, vil diakonien få en faglig form, som den kan fremtræde i, og som giver den sin plads i det offentlige rum.

Tanken om at indføre ritualer som en arbejdsform, der er med til at give diakonien plads, når det opererer på det

offentliges præmisser, kan vist ikke siges at være genial, men heller ikke dum. Så indtil diakoni kan defineres som et fag, så er det altså allerede nu muligt at anvende en ressource, ritualer, som både hører hjemme i diakoniens egenart og samtidig er operationel i en offentlig kontekst. ■

Litteraturliste

Aadland, Einar: Kan institutioner elske? Samtidsessayer om diakonale virksomheder. Akribe, Oslo (2009)

Askeland, Harald, Frank Grimstad, Marit Halvorsen Hougsnæs & Gunvor Lande: Ledelse i kirken. Kirkens Arbejdsgiverorganisation, Oslo (2003).

Nordstokke, Kjell (red.). Diakoni i kontekst: Forvandling, forsoning, myndiggøring.

Geneva: LWF. Norsk udgave 2010 med tillatelse fra LVF.

Angell, Olav Helge. "Diakoni som røyst? Diakonien i velferdsstaten." i: Johannessen, Kai Ingolf, Jordheim, Kari, Korslien, Kari Karsrud. Diakoni en kritisk lesebok. Tapir, Trondheim (2009)

Henrichsen, Carsten: "30 år med New Public Management" i: Futuriblerne, nr. 3-4: Selskabet for Fremtidsforskning (2013).

Links og litteratur om diakoni

Johannes Nissen: Diakoni og menneskesyn. Aros forlag 2008.

Kirsten R. Laursen: Kirken af levende sten. Håndbog for menighedsråd med vejledning i at integrere sognediakoni i arbejdet. Samvirkende Menighedsplejer 2013.

Kjell Nordstokke og Henrik Stubkjær: Det dyrebare menneske. Diakonien grundlag og praksis. Unitas forlag 2005.

Regner Birkelund (red.): Ved livets afslutning – om palliativ omsorg, pleje og behandling.

Århus Universitetsforlag 2011.

Torborg Aalen Leenderts: Gud og det vonde - Om tro og tilidstab. Verbum 2011 (norsk)

Rie Frilund Skårhøj og Dorte Kappelgaard: Ledelse af frivillige – en håndbog. Ankerhus forlag 2011.

Frederik C. Boll, Nana G. Alsted og Jakob M. Hald: Frivillig-koordinering – hvorfor og hvordan. En grundbog til udvikling af bæredygtige frivilligmiljøer. Ankerhus forlag 2012.

Sjelesorg. Norsk magasin udgivet af Modum Bad, Norge og udkommer 4 gange om året. Har videnskabelige og erfaringsbaserede artikler, og ofte artikler på dansk. Læs mere på www.sjelesorg.no/portfolio/tidsskrift-for-sjelesorg/

Diakonale organisationer:

Samvirkende Menighedsplejer www.menighedsplejer.dk

Center for diakoni og ledelse www.diakoni.dk

Kirkens Korshær www.kirkenskorshaer.dk

Nyt fra Kirkefondet

Evaluering af Lokal Kirkeudvikling

Ca. 30 kirker har de seneste 3 år deltaget i Lokal Kirkeudvikling, som Kirkefondet i samarbejde med Center for Kirkeforskning og Danmission står bag. De første netværk har netop afsluttet forløbet, og på den baggrund er der udarbejdet en evalueringsrapport. For mange deltagende kirker har det været afgørende både at lytte til mennesker i lokalområdet, at reflektere i dybden over, hvad det må indebære at være kirke netop 'her hos os' og at turde handle og eksperimentere. Samtidig er det at udveksle erfaringer og at støtte og opmuntre og anerkende hinanden på tværs af kirker et vigtigt element for mange. Det fungerer som et billede at spejle sig i.

Der starter et nyt netværk for sogne i Storkøbenhavn i august 2015, og der vil løbende blive oprettet nye netværk rundt om i landet. Kontakt Dorthe Kappelgaard på dk@kirkefondet.dk for at høre nærmere.

Hele evalueringsrapporten kan downloades på www.kirkefondet.dk, hvor man også kan læse mere om Lokal Kirkeudvikling.

Vær med i Kirkefondets salmekonkurrence

I anledning af Kirkefondets 125 års jubilæum udskriver vi en salmekonkurrence.

Man kan skrive en ny salme til to forskellige temaer, nemlig en "bysalme" eller en "konfirmations-salme". Salmerne skal kunne synges på en sangbar, kendt melodi, idet vi finder, at det er en vigtig forudsætning for at give nye salmer et hurtigt fodfæste og stor udbredelse.

Salmeforslag indsendes til Kirkefondet, Peter Bangs Vej 1, 2000 Frederiksberg senest tirsdag den 1. september 2015. Herefter vil forslagene blive fremlagt anonymt for et bedømmelsesudvalg. Vindersalmerne vil blive offentliggjort ved Kirkefondets jubilæumsarrangement lørdag den 3. oktober. Læs mere om salmekonkurrencen på www.kirkefondet.dk

Ses vi på "Kirkens Forum" i Fredericia?

Kirkefondet vil igen i år have en stand på "Kirkens Forum", der er en fagmesse for kirken. Messen afholdes fredag den 25.-lørdag den 26. september i MesseC i Fredericia. Det er gratis at komme ind på messen, men man skal være registreret. Vi glæder os til at se mange af jer. Læs mere www.kirkensforum.dk

2015
KIRKENS FORUM

Datoer i forbindelse med Kirkefondets 125 års jubilæum

Som vi skrev i sidste nummer af "Kirken i dag", så vil der være nogle jubilæumsarrangementer i forbindelse Kirkefondets 125 års jubilæum.

Så her er nogle datoer til kalenderen:

Lørdag den 3. oktober: Reception på kirkeskibet, kirkevandring mellem kirker på Vesterbro med forskellige indslag, repræsentantskabsmøde og fest-aften.

Søndag den 4. oktober: Gudstjeneste på kirkeskibet

3 Inspirationsaftner for menighedsrådsmedlemmer, præster, andre ansatte i kirkerne og interesserede lægfolk med spændende indlæg og lokale input:

onsdag den 11. november på Sjælland, tirsdag den 17. november i Aarhus og onsdag den 18. november på Fyn.

Nærmere oplysninger om arrangementerne kommer løbende på Kirkefondets hjemmeside, så tilmeld dig vores elektroniske nyhedsmail på www.kirkefondet.dk og få oplysningerne tilsendt pr. e-mail.

Tema for næste nummer af *Kirken i dag*:

Folkekirkens viden om sig selv og verden

Kirken *i* dag

Inspiration fra Kirkefondet

Æske med inspirationskort til kirkens besøgende

Kirkefondet har i samarbejde med Areopagos udgivet den smukke, sorte æske med 6 forskellige kategorier af kort i visitkortstørrelse, der kan give de besøgende i kirken, konfirmander m.fl. en større oplevelse i kirken. De 6 kategorier, der følger med æsken, er: Bibelen, Salmer, Bønner, Velsignelser, Brug kirkerummet og Tanker. Derudover kan man også købe kort med Fadervor og Trosbekendelsen. For de fleste kategorier er der 10 forskellige kort. Der er i alt 57 forskellige kort.

Kortene er smukt illustreret af tegner og grafiker Kim Broström, der også illustrerer vejkirkebrochurerne.

Æsken med kort på engelsk og tysk indeholder kategorierne Bibelen, Tanker og Velsignelser på henholdsvis engelsk og tysk.

Æske med 6 x 100 kort koster kr. 595,- (Dette gælder også æsken med kort på engelsk og tysk).

Kirker, der er tilmeldt vejkirkeordningen, får 100 kr. i rabat – kr. 495,-.

Kortene kan også købes separat uden æske. 1 pakke/kategori med 100 kort kr. 75,-. 6 pakker – kr. 350,-. 8 pakker – kr. 450,-.

Læs mere om vore udgivelser
på www.kirkefondet.dk